

LIETUVOS RESPUBLIKOS VALSTYBĖS KONTROLĖ

VEIKSMŲ PROGRAMŲ, ĮGYVENDINANČIŲ LIETUVOS 2007–2013 M. EUROPOS SĄJUNGOS STRUKTŪRINĖS PARAMOS PANAUDOJIMO STRATEGIJĄ KONVERGENCIJOS TIKSLUI ĮGYVENDINTI, AUDITO STRATEGIJĄ

(PAGAL REGLAMENTO (EB) NR. 1083/2006 62 STRAIPSNĮ)

2008 m. liepos 28 d.

(atnaujinta 2008 m. spalio 25 d., EK patvirtinta 2008 m. gruodžio 18 d.)
Vilnius

Audito strategija parengta, vykdant
8-ojo audito departamento nuostatų 6.1 punktą

Audito strategiją parengė valstybinių auditorių grupė:
Sigita Rojutė (grupės vadovė)
Tomas Mačiekus
Emilija Jasaitienė
Asta Mažeikė
Irina Bieliauskienė
Živilė Simonaitytė
Dalyvaujant vyr. specialistui (teisininkui) Aurimui Miškiniui

Pradėta	2007-11-15
Baigta	2008-07-28
Atnaujinta	2008-10-25

Su audito strategija galima susipažinti
Valstybės kontrolės interneto puslapyje
adresu www.vkontrolė.lt

TURINYS

1. Įžanga	3
2. Teisinis pagrindas ir taikymo sritis	8
3. Metodologija	10
4. Audito atlikimas ir prioritetai	11
4.1. Reikšmingumas	11
4.2. Testavimo rūšys	12
4.3. Kontrolės testavimas	12
4.4. Detalus testavimas	13
4.5. Audito prioritetai, rizikos vertinimo įtaka, planuojama audito veikla	18
5. Rizikos vertinimas	20
6. Kitų įstaigų atliekamas auditas	23
7. Ištekliai	27
8. Ataskaitų teikimas	29
9. Priedai	33

1. IŽANGA

Lietuvos Respublikos (toliau tekste – LR) Seimo nutarimu¹ LR valstybės kontrolė yra paskirta veiksmų programų, įgyvendinančių Lietuvos 2007–2013 m. Europos Sąjungos (toliau tekste – ES) struktūrinės paramos panaudojimo strategiją konvergencijos tikslui įgyvendinti, Audito institucija, kuri vykdo Tarybos reglamento (EB) Nr. 1083/2006 (toliau tekste – R. 1083/2006) 62 straipsnyje nurodytas funkcijas. LR valstybės kontrolieriaus 2007 m. lapkričio 6 d. įsakymu Nr. V–202 Audito institucijos funkcijos yra pavestos atlikti LR valstybės kontrolės 8-ajam audito departamentui (toliau tekste – 8-asis audito departamentas). Šis departamentas yra atsakingas už audito strategijos parengimą pagal R. 1083/2006 62 straipsnio 1 dalies c punktą.

Rengdama audito strategiją, Audito institucija:

- analizavo ES ir nacionalinius teisės aktus, susijusius su Lietuvos 2007–2013 m. ES struktūrinės paramos, gaunamos pagal konvergencijos tikslą, administravimu;
- analizavo Europos Komisijos (toliau tekste – EK) gaires ir kitus metodinius nurodymus struktūrinės paramos audito srityje;
- susitikimų metu ir raštu bendravo su Lietuvos 2007–2013 m. ES struktūrinės paramos, gaunamos pagal konvergencijos tikslą, administravimu susijusiomis institucijomis;
- susipažino ir, kur tikslinga, analizavo kitų auditorių parengtas audito ataskaitas / išvadas ES struktūrinės paramos srityje;
- dalyvavo (stebėtojų teisėmis) 2007–2013 m. LR sukurtų ES struktūrinės paramos valdymo ir kontrolės sistemų vertinimo ir nuomonės dėl jų atitikties R. 1083/2006 58–62 straipsniams parengimo paslaugos pirkimo–pardavimo sutarties priežiūros komitete²;

Audito strategijoje pateikta informacija, kiek tai tikslinga, paremta darbo dokumentais, kurie yra saugomi Audito institucijoje.

Audito strategiją tvirtina 8-ojo audito departamento direktorius (Audito institucijos vadovas), kuris yra atsakingas už jos įgyvendinimą ir vykdymo priežiūrą. Parengtą ir patvirtintą audito strategiją elektronine forma per Europos Komisijos įdiegtą Kompiuterinę duomenų mainų sistemą³ teikia Audito institucijos valstybinis auditorius, turintis atitinkamas teises dirbti su šia sistema, kaip

¹ LR Seimo 2003 m. liepos 1 d. nutarimas Nr. IX-1667 „Dėl pavedimo Lietuvos Respublikos valstybės kontrolei atlikti Lietuvos Respublikoje gaunamos Europos Sąjungos struktūrinės paramos audito“ (Žin., 2003, Nr.70-3171; 2007, Nr.108-4402).

² Sudarytas 2008-06-11 Finansų ministro įsakymu Nr. 1K-209. Pagrindinė projekto priežiūros komiteto užduotis – kontroliuoti, ar projekto rezultatai atitinka projekto techninę užduotį.

³ SFC 2007 – angl. *System for Fund Management in the European Community 2007–2013*.

tai numatyta R. 1828/2006 42 str. Esant atsakomybę šalinančioms aplinkybėms (angl. *force majeure*) šie dokumentai Europos Komisijai teikiami popierine forma⁴.

Audito strategijos pagrindu Audito institucija kasmet rengia metinį audito planą, jį plėtojant rengiamos detalios audito programos. Audito planas pradedamas rengti audito planavimo etape. Atsižvelgiant į audito metu nustatytus dalykus ir jų vertinimą, audito planas ir audito programos gali būti tikslinami iki audito pabaigos. Detali audito plano ir audito programų rengimo procedūra aprašyta Finansinio audito vadove⁵. Tais atvejais, kai Audito institucijos atsakomybe tam tikroms audito procedūroms atlikti bus pasitelkiamos audito įstaigos, Audito institucija, formuodama užduotis audito įstaigai, užtikrins, kad jos atitiktų šią audito strategiją.

Audito institucijos vadovas šiais toliau išvardintais veiksmais užtikrina, kad audito strategija būtų įgyvendinama ir atliekamas⁶ metinis auditas atitiktų audito strategiją:

- nuolat bendradarbiaudamas su valstybiniais auditoriais, kad susipažintų su audito procesu ir aktyviai dalyvautų planuojant audito užduotis;
- dalyvaudamas audito kokybės užtikrinimo procese, kaip tai numatyta „Valstybinio audito kokybės kontrolės ir jos užtikrinimo taisyklėse“⁷:
 - ▶ vykdydamas audito priežiūrą:
 - prižiūri audito plano vykdymą ir atliekamo audito atitikimą Valstybiniams audito reikalavimams;
 - identifikuoja problemines audito sritis ir/ar situacijas;
 - organizuoja susitikimą(-us) su audituojamuoju subjektu dėl audito atlikimo ir dėl audito ataskaitos projekto aptarimo;
 - stebi, ar audito darbo dokumentuose yra pakankamai tinkamų įrodymų, pagrįsiančių Metinės kontrolės ataskaitos teiginius, išvadas, rekomendacijas ir Metinę nuomonę;
 - ▶ vykdydamas vidinę bendrąją audito peržiūrą:
 - peržiūri visus auditui vadovaujančio asmens parengtus darbo dokumentus;
 - tvirtina apsisprendimą dėl reikšmingumo, įgimtos ir kontrolės rizikos įvertinimą, audito planą, audito programas, gautų audito rezultatų įvertinimą;
 - ▶ peržiūrėdamas ir įvertindamas audituojamo subjekto finansinę atskaitomybę ir kitą audituojamų subjektų vadovų pateiktą informaciją;
 - ▶ peržiūrėdamas ir įvertindamas audito ataskaitos (pagal R. 1083/2006 – Metinės kontrolės ataskaitos) projektą;

⁴ Pagal R. 1828/2006 39-42 str.

⁵ Patvirtinta LR valstybės kontrolieriaus 2005 m. spalio 12 d. įsakymu Nr. V-125.

⁶ Finansinio audito vadovo E-3 dalis „Audito kokybė“.

⁷ Patvirtintos 2008-09-11 LR valstybės kontrolieriaus įsakymu Nr. V-199.

- ▶ peržiūrdamas ir įvertindamas audito išvados (pagal R. 1083/2006 – nuomonės) projektą;
- ▶ kitais veiksmais, numatytais „Valstybinio audito kokybės kontrolės ir jos užtikrinimo taisyklėse“ bei Finansinio audito vadove.

Kasmet, atsižvelgdama į metinio audito rezultatus, audito sričių pokyčius bei kitas aplinkybes, Audito institucija peržiūri ir atnaujina audito strategiją apie tai informuodama EK Metinėje kontrolės ataskaitoje, teikiamoje 2008–2015 m. laikotarpiu iki kiekvienų metų gruodžio 31 d.

Kaip numatyta R. 1083/2006 62 straipsnio 1 dalies c punkte, bendri audito strategijos tikslai yra:

- nurodyti įstaigas, kurios atliks R. 1083/2006 62 straipsnio 1 dalies a ir b punktuose nurodytą auditą;
- nurodyti naudotiną metodą;
- nurodyti veiksmų audito atrankos metodą;
- nurodyti preliminarų audito planą, užtikrinantį, kad bus patikrintos pagrindinės įstaigos ir kad auditas bus atliekamas tolygiai visu programavimo laikotarpiu.

Audito institucijos funkcijos ir atsakomybė yra apibrėžta 8-ojo audito departamento nuostatuose⁸. Juose numatyti šie 8-ojo audito departamento uždaviniai:

- atlikti R. 1083/2006 nurodytas Audito institucijos funkcijas;
- skatinti teigiamą ir veiksmingą audito poveikį valstybės finansų valdymo ir kontrolės sistemai.

Tais atvejais, kai pasitelkiamos kitos auditą atliekančios įstaigos, už kurių pateiktus darbo rezultatus Audito institucija yra atsakinga, jų funkcijos ir atsakomybė apibrėžiamos metiniuose audito planuose, paslaugų viešųjų pirkimų konkursų dokumentuose bei audito paslaugų pirkimo sutartyse.

LR Seimo nutarimu Audito institucijos funkcija yra pavesta LR valstybės kontrolei, kuri pagal Valstybės kontrolės įstatymą yra tik LR Seimui atskaitinga aukščiausioji valstybinio Audito institucija. LR Vyriausybės 2007-10-17 nutarimu Nr. 1139 vadovaujančiosios ir tvirtinančiosios institucijų funkcijas pavesta atlikti LR finansų ministerijai. 1 priede pateikiama schema, rodanti Audito institucijos funkcinį nepriklausomumą nuo vadovaujančiosios ir tvirtinančiosios institucijų.

Toks Valstybės kontrolės statusas užtikrina 8-ojo audito departamento, kaip Audito institucijos, funkcinį nepriklausomumą nuo vadovaujančiosios ir tvirtinančiosios institucijų.

Audito institucija yra paramos gavėja pagal Techninės paramos veiksmų programą. Siekdama išvengti interesų konflikto ir užtikrinti nepriklausomumą, techninės paramos⁹ audito procedūroms¹⁰

⁸ Patvirtinti LR valstybės kontrolieriaus 2007 m. lapkričio 6 d. įsakymu Nr. V-202.

vykdyti Audito institucija Viešųjų pirkimų įstatymo nustatyta tvarka pasitelkia į Lietuvos Auditorių rūmų sudaromą audito įmonių (toliau tekste – audito įmonė) sąrašą¹¹ įrašytą audito įmonę.

Reikalavimai, keliami Valstybės kontrolės pareigūnams (valstybiniams auditoriams), užtikrinantys pastarųjų nepriklausomumą nuo audituojamų subjektų:

- valstybiniai auditoriai, pradėdami eiti pareigas, prisiekia Lietuvos Respublikai¹²;
- valstybiniai auditoriai įpareigoti laikytis Valstybės kontrolės pareigūnų tarnybinės etikos kodekso¹³;
- Valstybės kontrolės pareigūnai kiekvienais metais teikia privačių interesų deklaracijas, kuriose nurodomos aplinkybės, dėl kurių gali kilti viešųjų ir privačių interesų konfliktas¹⁴;
- priimamas į tarnybą Valstybės kontrolėje ir kiekvienais paskesniais metais valstybinis auditorius privalo teikti Turto ir pajamų deklaracijas¹⁵;
- priimamas į tarnybą valstybinis auditorius turi būti nepriekaištingos reputacijos bei ją išlaikyti eidamas pareigas¹⁶.

Tokiu būdu Valstybės kontrolės įstatyme ir Valstybės kontrolės pareigūnų tarnybinės etikos kodekse įtvirtinti reikalavimai iš esmės atitinka INTOSAI Profesinės etikos kodekse ir 1-ajame Tarptautiniame kokybės kontrolės standarte keliamus institucinio ir asmeninio nepriklausomumo reikalavimus.

Tais atvejais, kai Audito institucija savo funkcijų vykdymui pasitelkia kitas audito įstaigas, tokios paslaugos Viešųjų pirkimų įstatymo nustatyta tvarka perkamos iš į Lietuvos Auditorių rūmų sudaromą audito įmonių sąrašą įrašytų įmonių, kurios yra funkciškai nepriklausomos nuo vadovujančiosios, tvirtinančiosios ir tarpinių institucijų bei paramos gavėjų. Perkant paslaugas iš audito įmonių, už kurių darbą atsakinga Audito institucija, pirkimo dokumentuose ir paslaugų teikimo sutartyse nurodoma, kad audito įmonės turi vadovautis Tarptautiniais audito standartais (toliau tekste – TSA). Šie standartai kelia audito įmonėms nepriklausomumo reikalavimus, tačiau pirkimo dokumentuose ir paslaugų teikimo sutartyse taip pat nurodoma, kad parinkta audito įmonė turi pranešti apie bet kokias kitas jos užduotis, finansuojamas iš 2007–2013 m. techninės paramos, kad būtų užkirstas kelias audito įmonei atlikti pačios vykdytų užduočių auditą. Tokiu būdu pagal R. 1083/2006 62 str. 3 dalies reikalavimus užtikrinamas pakankamas funkcinis nepriklausomumas.

⁹ Techninės paramos veiksmų programos ir Žmogiškųjų išteklių, Ekonomikos augimo ir Sanglaudos skatinimo veiksmų programų techninės paramos prioritetų.

¹⁰ Vidaus kontrolės ir detaliam testavimui (atitinkamai – sistemos ir veiksmų auditas pagal R. 1083/2006 62 str.).

¹¹ <http://www.lar.lt/Docs/FrmImones.pdf>

¹² Lietuvos Respublikos valstybės kontrolės įstatymas (Žin., 1999, Nr. 66-130; 2002, Nr. 45-1708), 30 str.

¹³ Patvirtintas LR valstybės kontrolieriaus 2002-05-24 įsakymu Nr. V-80. Kodeksas parengtas remiantis Valstybės kontrolės, Valstybės tarnybos, Viešojo administravimo, Viešųjų ir privačių interesų derinimo valstybinėje tarnyboje įstatymais, Tarptautinės aukščiausiųjų audito institucijų organizacijos (toliau tekste – INTOSAI) patvirtintu Profesinės etikos kodeksu, Lietuvos auditorių Profesinės etikos kodeksu ir bendromis moralės normomis.

¹⁴ Lietuvos Respublikos valstybės kontrolės įstatymas (Žin., 1999, Nr. 66-130; 2002, Nr. 45-1708), 31 str.

¹⁵ Lietuvos Respublikos valstybės kontrolės įstatymas (Žin., 1999, Nr. 66-130; 2002, Nr. 45-1708), 26, 36 str.

¹⁶ Lietuvos Respublikos valstybės kontrolės įstatymas (Žin., 1999, Nr. 66-130; 2002, Nr. 45-1708), 25-26, 36 str.

Audito strategijoje vartojami sutrumpinimai pateikti 2 priede.

2. TEISINIS PAGRINDAS IR TAIKYMO SRITIS

Audito institucija savo veikloje vadovaujasi LR Konstitucija, ES teisės aktais, tarptautinėmis sutartimis, LR valstybės kontrolės įstatymu, LR Seimo nutarimais, Valstybinio audito reikalavimais, kitais LR įstatymais bei teisės aktais ir savo nuostatais.

Analizuodama ES teisės aktų reikalavimus ir gairių nurodymus, Audito institucija nustatė tam tikrus neatitikimus tarp jų ir Tarptautinių audito standartų, Valstybinio audito reikalavimų ir audite taikomų statistikos principų. Šie neatitikimai yra susiję su audito bei audito rezultatų sąvokomis, papildoma atranka ir kt. Įgyvendindama Audito strategiją, Audito institucija kiekvieno tokio neatitikimo atveju konsultuojasi su EK, priima ir darbo dokumentuose fiksuoja sprendimą, kuris užtikrina jos vykdomos veiklos atitiktį Tarptautiniams audito standartams, kaip tai yra numatyta R. 1083/2006 62 str. 2 d.

Audito strategija apima laikotarpį nuo 2007-01-01 iki 2017-03-31.

Lietuvoje 2007–2013 m. ES struktūrinės paramos panaudojimo strategijos ir veiksmų programų įgyvendinimą užtikrina dviejų tipų institucijos¹⁷:

- ES struktūrinės paramos koordinavimo ir planavimo institucijos, kurios koordinuoja, planuoja ir prižiūri veiksmų programų įgyvendinimą, pagal kompetenciją užtikrina ES fondų lėšų įsisavinimą laiku:
 - ▶ LR Vyriausybė (toliau tekste – LRV);
 - ▶ koordinuojančioji institucija;
 - ▶ ministerijos ir (ar) kitos valstybės institucijos, kurios pagal kompetenciją yra atsakingos už bendrai finansuojamus iš ES fondų lėšų ūkio sektorius;
 - ▶ Stebėsenos komitetas;
 - ▶ veiksmų programų valdymo komitetai;
 - ▶ regionų plėtros tarybos.
- ES struktūrinės paramos valdymo ir kontrolės sistemos institucijos, kurios užtikrina, kad veiksmų programos būtų įgyvendinamos veiksmingai, tinkamai ir laiku.

LR Vyriausybei patvirtinus¹⁸ Atsakomybės ir funkcijų paskirstymo tarp institucijų, įgyvendinant Lietuvos 2007–2013 metų ES struktūrinės paramos panaudojimo strategiją ir veiksmų programas, taisyklės (toliau tekste – Atsakomybės ir funkcijų paskirstymo tarp institucijų taisyklės), Lietuvoje visų keturių veiksmų programų įgyvendinimui sukurta viena valdymo ir kontrolės sistema.

¹⁷ 2007 m. spalio 17 d. LRV nutarimu Nr. 1139 patvirtintų Atsakomybės ir funkcijų pasiskirstymo tarp institucijų, įgyvendinant Lietuvos 2007–2013 metų ES struktūrinės paramos panaudojimo strategiją ir veiksmų programas taisyklių 4 punktą.

¹⁸ 2007 m. spalio 17 d. LRV nutarimas Nr. 1139.

Valdymo ir kontrolės sistemos (toliau tekste – VKS) homogeniškumo vertinimas pagal pagrindinius kontrolės reikalavimus¹⁹ pateikiamas 3 priede. Minėtose taisyklėse LR Vyriausybė pavedė vadovaujančiosios ir tvirtinančiosios institucijų funkcijas atlikti LR finansų ministerijai.

Atsižvelgiant į tai, kad R. 1083/2006 62 str. 1(c) dalyje numatyta, jog taikant bendrą valdymo ir kontrolės sistemą kelioms veikslių programoms, gali būti pateikta viena bendra audito strategija, ši audito strategija apima visas keturias konvergencijos tikslo veikslių programas (CCI Nr. 2007LT051PO001, 2007LT161PO002, 2007LT161PO001, 2007LT051PO002), už kurių Audito institucijos funkcijų vykdymą yra atsakinga LR valstybės kontrolė.

Audito strategija apima fondus, programas, horizontalias sritis ir audituojamas institucijas, nurodytus 4 priede.

¹⁹ Pagal pagrindinius reikalavimus (angl. *key requirements*), nurodytus EK gairėje dėl bendros metodologijos vertinant valdymo ir kontrolės sistemas šalyje narėje (angl. *Guidance on a Common Methodology for Assessment of Management and Control Systems in the Member States (2007–2013 programming period)*).

3. METODOLOGIJA

Audito institucija savo darbe vadovaujasi INTOSAI ir Tarptautiniais audito standartais²⁰, Valstybinio audito reikalavimais²¹, kurie yra parengti pagal nacionalinius audito standartus (pastarieji atitinka TSA), EK gairėmis, Finansinio audito vadovu²².

Finansinio audito vadove aprašytos darbo procedūros, apimančios skirtingus audito proceso etapus – audito kokybės užtikrinimas, audito planavimas, rizikos vertinimas, vidaus kontrolės vertinimas, audito atranka, savarankiškų audito procedūrų atlikimas, atitinkamų sričių specialistų (ekspertų) pasitelkimas, kitų išorės auditorių darbo panaudojimas, darbo dokumentavimas, ataskaitos ir išvados parengimas ir kt.

²⁰ IFAC (angl. *International Federation of Accountants*).

²¹ Patvirtinta LR valstybės kontrolieriaus 2002 m. vasario 21 d. įsakymu Nr. V-26 (LR valstybės kontrolieriaus 2006 m. vasario 1 d. įsakymo Nr. V-15 redakcija).

²² Patvirtintas LR valstybės kontrolieriaus 2005 m. spalio 12 d. įsakymu Nr. V-125.

4. AUDITO ATLIKIMAS IR PRIORITETAI

4.1. Reikšmingumas

Atliekant auditą, sąvoka „reikšmingumas“ vartojama kaip numatyta TSA 320:

„Informacija yra reikšminga, jei jos nepateikimas arba klaidingas pateikimas gali turėti įtakos jos vartotojų priimamiems ekonominiams sprendimams, kurie daromi remiantis finansine atskaitomybe. Reikšmingumas priklauso nuo straipsnio arba klaidos dydžio, kuris nustatomas kiekvienu konkrečiu informacijos neteikimu arba klaidingo pateikimo atveju atskirai. Taigi reikšmingumas greičiau yra riba, ties kuria nustatoma naudinga informacija, negu kokybinis požiūris, apibūdinantis informaciją.“

ES struktūrinės paramos kontekste apibrėžtas reikšmingumo lygis yra atskaitos taškas nustatant, ar pastebėtos pavienės klaidos, praleisti ar neteisingai pateikti duomenys arba jų visuma rodo, kad EK pateikiamos ataskaitos visais reikšmingais atžvilgiais neatspindi teisingų, išsamių ir tikslių duomenų apie veiksmų programoms, įgyvendinančioms Lietuvos 2007–2013 metų ES struktūrinės paramos panaudojimo strategiją, priskiriamas operacijas. Terminas „pakankami įrodymai“ apima ir reikšmingumo sąvoką.

Remiantis R. 1828/2006 IV priedu, 2007–2013 m. struktūrinės paramos audito planavimui ir nuomonės pareiškimui taikytinas 2 proc. reikšmingumas. Planuojant auditą, nustatomas priimtinas reikšmingumo lygis, kad būtų galima nustatyti ne tik reikšmingų informacijos iškraipymų apimtį (kiekį), bet ir pobūdį (kokybę)²³. Reikšmingumas pagal pobūdį (pagal turinį) yra susijęs su balanso (sąskaitų grupės ar pan.) savybėmis, ne tik su jų verte. Jei sunku numatyti reikšmingumą pagal turinį audito planavimo etape, tuomet tikslinga vertinimą atlikti audito pabaigoje²⁴.

5 priede pateikiama struktūrinė schema, kurioje aprašyta, kaip Audito institucija vykdo R. 1083/2006 62 straipsnyje nurodytus reikalavimus. Audito institucija R. 1083/2006 62 str. nurodytais terminais Europos Komisijai teikia:

- audito strategiją,
- Metinę kontrolės ataskaitą ir nuomonę,
- deklaraciją dėl dalinio užbaigimo, tuo atveju, jei šalies mastu bus apsispręsta vykdyti dalinį užbaigimą,
- deklaraciją dėl užbaigimo ir galutinę kontrolės ataskaitą.

²³ TSA 320.5.

²⁴ Finansinio audito vadovas, B-2 dalis.

4.2. Testavimo rūšys

Vykdydama jai pavestas funkcijas, Audito institucija audito metu atlieka:

- Vidaus kontrolės testavimą (sistemų auditą pagal R. 1083/2006 ir R. 1828/2006 nuostatas), kaip tai numatyta TSA 330;
- Detalų testavimą (veiksmų auditą pagal R. 1828/2006 nuostatas), kaip tai numatyta TSA 330;

Vykdydama jai pavestas funkcijas, Audito institucija audito metu siekia gauti bendrą pakankamą patikimumą iš (pagal audito patikimumo modelį):

- Įgimto patikimumo, vertinant įgimtas rizikas, būdingas VKS;
- Patikimumo iš vidaus kontrolės²⁵, atliekant įvairius kontrolės testus ir kitas audito procedūras (sistemų auditas pagal R. 1083/2006 ir R. 1828/2006 nuostatas);
- Patikimumo iš detalių (savarankiškų) procedūrų²⁶ (veiksmų auditas pagal R. 1828/2006 nuostatas).

4.3. Kontrolės testavimas

Už visų veiksmų programų, įgyvendinamų pagal konvergencijos tikslą, VKS testavimą yra atsakinga Audito institucija. Atsižvelgiant į tai, kad Audito institucija yra paramos gavėja pagal Techninės paramos veiksmų programą, audito procedūroms techninės paramos srityje vykdyti numatoma pasitelkti išorės audito įstaigą (Viešųjų pirkimų įstatyme nustatyta tvarka).

Audito institucijos ir jos atsakomybe atliekamas vidaus kontrolės testavimas apima visas VKS institucijas²⁷: vadovaujančiąją, tvirtinančiąją, tarpines, įgyvendinančiąsias, mokėjimus atliekančią institucijas ir Viešųjų pirkimų tarnybą prie LRV. 4 priede pateiktas audituojamų institucijų sąrašas bei jose audito procedūras vykdančios audito įstaigos.

4 priede taip pat nurodyta informacija apie šias horizontalias sritis²⁸, kurios vertinamos audito metu:

- Viešieji pirkimai;
- Valstybės pagalba;
- Aplinkos reikalavimai;
- Lygios galimybės;

²⁵ TSA terminų žodynas: „Vidaus kontrolė“, TSA 330.28.

²⁶ TSA 330.54.

²⁷ Patvirtinta LRV 2007 m. spalio 17 d. nutarimu Nr. 1139.

²⁸ Šis sąrašas sudarytas remiantis R. 1828/2006 V priedu ir atliktos rizikos analizės rezultatais.

- ES struktūrinės paramos kompiuterinė informacinė valdymo ir priežiūros sistema (toliau tekste – SFMIS);
- Pažeidimai;
- Debitoriai;
- Informavimas ir viešinimas.

4.4. Detalus testavimas

Už visų veiksmų programų, įgyvendinamų pagal konvergencijos tikslą, deklaruotų išlaidų detalų testavimą (veiksmų auditą) yra atsakinga Audito institucija. Atsižvelgiant į tai, kad Audito institucija yra paramos gavėja pagal Techninės paramos veiksmų programą, audito procedūroms pastarojoje veiksmų programoje²⁹ vykdyti Viešųjų pirkimo įstatymo nustatyta tvarka pasitelkiama į Lietuvos auditorių rūmų sudaromą sąrašą įtraukta audito įmonė. Pirkimo techninėje užduotyje nurodoma audito metodologija, siekiant užtikrinti perkamų audito paslaugų atitikį reglamentų ir EK gairių reikalavimams bei Audito institucijos Finansinio audito vadovui. Taip užtikrinama perkamų audito paslaugų kokybė ir rezultatų suderinamumas su Audito institucijos atlikto audito rezultatais.

Patikimumo šaltiniai

Audito institucija pagal R. 1083/2006 62 str. atliekamam auditui yra nustačiusi 95 procentų audito patikimumo lygį. Valstybiniai auditoriai, pareikšdami nuomonę, audito išvadoje turi būti 95 procentais tikri, kad finansinėje atskaitomybėje nėra reikšmingų klaidų ir neatitikimų.

Finansinio audito vadove pateiktas audito patikimumo modelis apima visas TSA nurodytas rizikas (įgimtą, kontrolės ir aptikimo). Audito patikimumo modelis yra glaudžiai susijęs su EK gairėje Audito institucijai dėl atrankos metodų³⁰ (toliau – EK atrankos gairė), aprašytu rizikos modeliu. Abiejų modelių ryšys pateiktas 1 lentelėje. 2 lentelėje pateikiama kaip Audito institucija naudoja audito patikimumo modelį atlikdama ES struktūrinės paramos auditus pagal šią Audito strategiją.

Atliekant vidaus kontrolės testavimą³¹ ir detalų testavimą³², laikomasi R. 1828/2006 reikalavimo iš savarankiškų procedūrų (detalaus testavimo) gauti ne mažesnę nei 60 proc. patikimumą, todėl iš VKS funkcionavimo nesiekiami daugiau nei 35 proc. patikimumo.

²⁹ Taip pat ir kitų trijų veiksmų programų prioritetinėse kryptyse, susijusiose su technine parama.

³⁰ Angl. *Draft Guidance Note on Sampling Methods for Audit Authorities (under Article 62 of Regulation (EC) No 1083/2006 and Article 16 of Commission Regulation (EC) No 1028/2006).*

³¹ Sistemų auditą pagal R. 1083/2006 ir R. 1828/2006 nuostatas.

³² Veiksmų auditą pagal R. 1828/2006 nuostatas.

Vienas iš trijų patikimumo šaltinių yra įgimtas patikimumas. VKS įgimtos rizikos elementų vertinimas, aprašytas Audito strategijos 5 dalyje, rodo aukštą įgimtos rizikos lygį (100 proc.). Įgimtos rizikos įvertinimas yra reguliariai peržiūrimas.

1 lentelė. Audito patikimumo ir audito rizikos modelių ryšys.

Audito patikimumo modelis	Audito rizikos modelis
$P = IP + KP + SP$, kur P – bendras audito patikimumas, IP – įgimtas patikimumas, KP – kontrolės patikimumas, SP – savarankiškas patikimumas. Norint užtikrinti bendrą 95 procentų patikimumo lygį, jo sudedamųjų dalių suma, t. y., „P“ faktorius (pagal Puasono skirstinį), turi būti lygi 3,0.	$AR = IR \times CR \times DR$, kur AR – bendra audito rizika, IR – įgimta rizika, CR – kontrolės rizika, DR – aptikimo rizika. Pagal EK atrankos gairę reikalaujamas ne didesnis kaip 5 procentų bendras audito rizikos lygis.

2 lentelė. Audito patikimumo modelio naudojimas atliekant ES struktūrinės paramos auditus.

Patikimumo šaltinis	Įgyvendinimas																									
Įgimtas patikimumas	Remiantis atliktu įgimtos rizikos įvertinimu, naudojamas įgimto patikimumo „P“ faktorius, lygus 0. Įgimtos rizikos įvertinimas yra reguliariai peržiūrimas.																									
Kontrolės patikimumas	Pagal EK atrankos gairę reikalaujamas nuo 60 iki 90 proc. savarankiškas patikimumas, todėl, atsižvelgiant į 0 proc. įgimto patikimumo lygį, iš sistemos galima gauti nuo 5 iki 35 proc. kontrolės patikimumą.																									
Savarankiškas patikimumas	Pagal EK atrankos gairę reikalaujamas nuo 60 iki 90 proc. savarankiškas patikimumas. <table border="1"> <thead> <tr> <th></th> <th>P =</th> <th>IP +</th> <th>KP +</th> <th>SP</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td colspan="5">Aukštas VKS patikimumas</td> </tr> <tr> <td>%</td> <td>95%</td> <td>0%</td> <td>35%</td> <td>60%</td> </tr> <tr> <td colspan="5">Žemas VKS patikimumas</td> </tr> <tr> <td>%</td> <td>95%</td> <td>0%</td> <td>5%</td> <td>90%</td> </tr> </tbody> </table> Pastaba. Remiamasi prielaida, kad iš prastai funkcionuojančios sistemos galima gauti 5 % kontrolės patikimumą.		P =	IP +	KP +	SP	Aukštas VKS patikimumas					%	95%	0%	35%	60%	Žemas VKS patikimumas					%	95%	0%	5%	90%
	P =	IP +	KP +	SP																						
Aukštas VKS patikimumas																										
%	95%	0%	35%	60%																						
Žemas VKS patikimumas																										
%	95%	0%	5%	90%																						

Kitas patikimumo šaltinis yra vidaus kontrolė. Siekiant nustatyti, koks patikimumas gali būti gautas iš VKS, vadovaujančioji, tvirtinančioji, tarpinės bei įgyvendinančiosios institucijos vertinamos pagal pagrindinius kontrolės reikalavimus, nurodytus EK gairėje dėl bendros metodologijos vertinant valdymo ir kontrolės sistemas šalyje narėje³³ (toliau tekste – EK VKS gairė).

Pagal Finansinio audito vadovo nuostatas, jei auditorius nori pagrįsti, kad kontrolės rizika yra mažesnė už didelę, jis turi atlikti kontrolės testus. Kontrolės testais patikrinus minėtus pagrindinius kontrolės reikalavimus (nurodytus EK VKS gairėje), vadovaujantis EK VKS gairėje pateikta metodologija parenkama viena iš keturių reikalaujamų VKS efektyvumo įvertinimo kategorijų ir atitinkamai (pagal EK atrankos gairę) – reikalaujamas savarankiškas patikimumas procentais.

³³ Angl. *Guidance on a common methodology for assessment of management and control systems in the Member States (2007–2013 programming period)*.

Trečias patikimumo šaltinis – savarankiškas patikimumas. Patikimumo lygis, kurį būtina gauti iš savarankiškų procedūrų, priklauso nuo VKS efektyvumo įvertinimo kategorijos (žr. 3 lentelę).

3 lentelė. VKS patikimumo ir savarankiško patikimumo ryšys.

VKS patikimumo lygis	Reikalaujamas savarankiško patikimumo lygis
Veikia gerai, reikalingi tik nežymūs patobulinimai	60 proc.
Veikia, bet reikalingi tam tikri patobulinimai	70 proc.
Iš dalies veikia, reikalingi ženklūs patobulinimai	80 proc.
Iš esmės neveikia	ne žemesnis už 90 proc.

Atranka

Vykdamas detalaus testavimo pavyzdžių atranką, visos EK deklaruotos išlaidos suskirstytos į dvi populiacijas:

- Žmoniškųjų išteklių plėtros, Ekonomikos augimo ir Sanglaudos skatinimo veiksmų programų (išskyrus techninės paramos prioritetus) mokėjimo prašymai (toliau tekste – 3 VP populiacija);
- Techninės paramos veiksmų programos ir kitų trijų veiksmų programų techninės paramos prioritetų mokėjimo prašymai (toliau tekste – TP populiacija).

Detalaus testavimo pavyzdžių iš 3 VP populiacijos atranka atliekama piniginio vieneto atrankos metodu³⁴ (toliau tekste – MUS), kuris yra aprašytas Finansinio audito vadovo E4–P16 dalyje. Metodo pasirinkimą lėmė šie veiksniai:

- pakankamas prognozuojamas metinis mokėjimo prašymų skaičius (4 000–5 000);
- žemas tikėtinas klaidų lygis (2004–2006 m. struktūrinės paramos patirtis rodo, kad klaidų lygis nesiekia 0,2 %);
- siekis didesnės vertės (rizikingesniems) projektams suteikti didesnę galimybę būti atrinktiems;
- MUS taikymo patirtis.

Pavyzdžiams atrinkti naudojama kompiuterizuota audito priemonė IDEA.

Jeigu detalus testavimas parodo, kad tikrasis klaidų lygis ženkliai didesnis nei tikėtasi ir MUS metodas nepasiteisina, patikrinti pavyzdžiai panaudojami kaip bandomoji skirtumų vertinimo metodo (angl. *difference estimation*) imtis, ir toliau dirbama vadovaujantis skirtumų vertinimo metodu.

Prognozuojama, kad kasmet pagal Techninės paramos veiksmų programą ir prioritetus kitose veiksmų programose bus apmokėta apie 100 mokėjimų prašymų³⁵. Kadangi populiacijos dydis yra ženkliai mažesnis nei EK atrankos gairėje nurodytas statistinei atsitiktinei atrankai reikalingas

³⁴ Angl. *Monetary Unit Sampling*.

³⁵ Remiantis praėjusio laikotarpio duomenimis ir panašiu prognozuojamu techninės paramos projektų skaičiumi 2007–2013 m. periodui.

800 vienetų populiacijos narių skaičius, šiai populiacijai taikomas vienas iš EK atrankos gairėse nurodytų nestatistinės atrankos metodų:

- formali nestatistinė atranka³⁶, kai atrankos formulė paremta MUS metodu, arba
- atsitiktinai atrenkant 10–15 proc. mokėjimo prašymų, priklausomai nuo patikimumo lygio, gaunamo iš VKS funkcionavimo.

Veiksmai, nustačius esminę klaidą (Klaidų vertinimas)

Valstybinis auditorius audito planavimo etape turi apibrėžti sąlygas, kurios apibūdina klaidą. Pagal Finansinio audito vadovo D-5 dalies nuostatas, atlikęs savarankiškas procedūras, valstybinis auditorius turi įvertinti nustatytų klaidų pobūdį ir priežastis.

Priimdamas sprendimą apie anomalias klaidas, auditorius privalo būti tvirtai įsitikinęs, kad tokios klaidos visumos nereprezentuoja. Auditorius tuo įsitikina atlikdamas papildomą darbą. Papildomo darbo apimtis priklauso nuo aplinkybių ir turi būti tokia, kad suteiktų pakankamus ir tinkamus įrodymus, jog klaida likusiai visumos daliai poveikio nedaro.

Esant sisteminei klaidai, papildomai reikia įvertinti, kurią visumos dalį ši klaida veikia ir, esant galimybei, praplėsti imtį ir toje srityje atlikti papildomas audito procedūras. Numatoma atlikti srities, veikiamos sisteminės klaidos, 100 proc. patikrinimą – tokiu būdu visos sisteminės klaidos bus surastos ir nereikės ekstrapoliuoti (projektuoti).

Atsitiktinė klaida gali atsirasti visose ūkinėse operacijose – tiek atrinktose tikrinti (patekusiose į imtį), tiek sudarančiose likusią, nepatikrintą tiriamąją visumą. Tiriami visumai reikia ekstrapoliuoti (projektuoti) tik atsitiktines klaidas, siekiant nustatyti jų galimą dydį visoje tiriamoje visumoje. Esant abejonių, ar klaida turi būti priskirta sisteminei, ar atsitiktinei klaidoms, reikia papildomai analizuoti klaidos atsiradimo aplinkybes ir, tik neįrodžius jos sistematiškumo, klaida turėtų būti priskirta atsitiktinei klaidoms ir kartu su kitomis ekstrapoliuota tiriami visumai. Finansinio audito vadovo 17 priede pateikti nurodymai dėl naudotinių ekstrapoliavimo metodų savarankiškų procedūrų rezultatams apibendrinti ir įvertinti.

Atlikęs savarankiškas procedūras, auditorius turi visumai perkelti atrankos vienetą aptiktas klaidas pinigine išraiška tam, kad galėtų susidaryti aiškų vaizdą apie klaidų mastą ir jas galėtų palyginti su toleruotina klaida (reikšmingumu). Auditorius apskaičiuoja labiausiai tikėtiną klaidą ir, jei atranka paremta statistinės atsitiktinės atrankos metodu, – viršutinę klaidos ribą.

Labiausiai tikėtina klaida susideda iš:

- žinomų klaidų vertės (sisteminių, anomalių ir klaidų, rastų 100 proc. tikrinant didelės vertės operacijas);
- ekstrapoliuotos atsitiktinių klaidų vertės;

³⁶ Angl. *Formal approach to non statistical sampling*.

- pataisymų vertės (šia verte mažinama labiausiai tikėtina klaida).

Įvertinimo procedūra (taikoma savarankiškų audito procedūrų atlikimo rezultatams, gautiems naudojant statistinius pavyzdžių atrankos metodus) gali privesti prie vienos iš situacijų:

- Viršutinė klaidos riba yra mažesnė nei toleruotina klaida. Tai priimtinas rezultatas;
- Viršutinė klaidos riba viršija toleruotiną klaidą, bet labiausiai tikėtina klaida yra mažesnė nei toleruotina klaida;
- Labiausiai tikėtina klaida viršija toleruotiną klaidą.

Jeigu viršutinė klaidos riba viršija toleruotiną klaidą, bet labiausiai tikėtina klaida yra mažesnė nei toleruotina klaida, galimi tokie pasirinkimai:

- prašyti audituojamo subjekto iširti rastas klaidas ir kitų klaidų galimybes, atlikti visus reikiamus pataisymus;
- atlikti išsamesnes (papildomas) audito procedūras, t.y. išplėsti audito atrankos dydį;
- taikyti alternatyvias audito procedūras, siekiant gauti papildomą patikimumą.

Jeigu labiausiai tikėtina klaida viršija toleruotiną klaidą (reikšmingumą), išlaidų ataskaitos, teikiamos EK, yra nepriimtinos, tačiau reikšmingai klaidai pagrįsti turi būti atrenkami papildomi pavyzdžiai.

Sprendimą dėl audito atrankos dydžio išplėtimo priima auditui vadovaujantis asmuo. Techninės paramos, kurią audituoja audito įmonė, atveju, audito rezultatus peržiūri Audito institucijos vadovas ir priima sprendimą dėl poreikio didinti audito atranką, t. y. atlikti papildomas procedūras.

TP populiacijos atveju statistinės atsitiktinės atrankos metodas netaikomas, todėl, atsižvelgiant į EK atrankos gairės nuostatas, nustačius, kad labiausiai tikėtina klaida viršija reikšmingumą, auditorius, remdamasis profesine patirtimi, sprendžia, ar taikyti papildomas audito procedūras, siekiant įvertinti deklaruotas išlaidas.

Papildoma atranka pagal R. 1828/2006 17 str. 5 dalį

Nors statistinės atsitiktinės atrankos metodai turėtų duoti patikimų rezultatų, tačiau, atsižvelgdama į R. 1828/2006 17 str. 5 dalies reikalavimus, Audito institucija, esant poreikiui, atlieka papildomą atranką. Jeigu, lyginant atsitiktinį statistinį pavyzdį su periodiškai atliekamos kiekvienos programos ir jos prioritetų, operacijų tipų bei naudos gavėjų analizės rezultatais, paaiškėja, kad atsitiktinis statistinis pavyzdys pilnai neapima aukštos rizikos sričių, atliekama papildoma atranka.

Papildomos atrankos rezultatai analizuojami atskirai ir rastos klaidos neįtraukiamos į statistinės atsitiktinės atrankos rezultatus. Tačiau šios papildomos atrankos klaidos detalios išanalizuojamos ir audituojamam subjektui pateikiamos rekomendacijos. Taip pat papildomos atrankos rezultatai įtraukiami į Metinę kontrolės ataskaitą Europos Komisijai.

4.5. Audito prioritetai, rizikos vertinimo įtaka, planuojama audito veikla

Audito procesas kiekvienais metais apima planavimą, vidaus kontrolės testavimą, detalu testavimą bei Metinės kontrolės ataskaitos ir nuomonės parengimą (žr. 6 priedą). Pagrindiniai tikslai keliami auditui kiekvienais metais:

- patikrinti, ar efektyviai veikia valdymo ir kontrolės sistema;
- patikrinti patirtas ir EK deklaruotas išlaidas.

Planuodama savo darbus, Audito institucija remiasi atlikta rizikos analize (žr. Audito strategijos 5 dalį). Jos metu, remiantis rizikingumo kriterijais, išreitinguojamos visos VKS institucijos, veiksmų programos bei horizontalios sritys. Kadangi viena tarpinė institucija ir viena įgyvendinančioji institucija neturi ES struktūrinių fondų administravimo patirties, nepriklausomai nuo rizikos vertinimo balo, jos priskirtos rizikingiausioms institucijoms (žr. 4 priedą).

Audito institucija savo darbus pagal audito proceso etapus planuoja taip, kad vidaus kontrolės vertinimas kiekvienais metais apimtų visas VKS institucijas ir veiksmų programas, tačiau būtų atliekamas skirtingu detalumu. Tose institucijose ir veiksmų programose, kurios nepažymėtos 4 priede kaip tikrintinos atitinkamais metais, vertinama sukurta vidaus kontrolės sistema, išsamiai netikrinant jos praktinio veikimo. Atitinkamai išsamus vidaus kontrolės sistemos praktinis veikimas vertinamas tų institucijų ir veiksmų programų, kurios 4 priede pažymėtos kaip tikrintinos atitinkamais metais.

Sukurtos vidaus kontrolės sistemos praktinis veikimas tikrinamas:

- Vadovaujančioje, tvirtinančioje ir mokėjimus atliekančioje institucijose, atsižvelgiant į atliekamų funkcijų reikšmingumą – kiekvienais metais;
- Viešųjų pirkimų tarnyboje, kuri atlieka konsultacines funkcijas – kas antrus metus;
- Tarpinėse institucijose – kiekvienais metais tikrinama po 3 institucijas, pradedant nuo rizikingiausių (iš viso yra 9 tarpinės institucijos);
- Įgyvendinančiosiose institucijose – kiekvienais metais tikrinama po 3 institucijas, pradedant nuo rizikingiausių (iš viso yra 6 įgyvendinančiosios institucijos);
- Veiksmų programose (išskyrus Techninės paramos veiksmų programą) – atsižvelgiant į tai, kokios tais metais audituojamos įgyvendinančiosios institucijos;
- Techninės paramos veiksmų programa – kiekvienais metais (perkamos audito paslaugos, žr. Audito strategijos 6 dalį);

Atlikus vidaus kontrolės testavimą, jo rezultatai įvertinami atsižvelgiant į EK VKS gairėje nurodytus pagrindinius kontrolės reikalavimus.

Atsižvelgiant į gautus vidaus kontrolės vertinimo rezultatus, nustatomi atrankos detaliam testavimui parametrai. Atranka atliekama iš EK deklaruotų išlaidų pagal visas veiksmų programas (žr. aukščiau atrankos atlikimo aprašymą), išskyrus išlaidas, patenkančias į TP populiaciją, kurių auditas perkamas iš audito įmonių (žr. Audito strategijos 6 dalį). Detalaus testavimo metu kiekvienais metais tikrinamos visos veiksmų programos ir atitinkamai susijusios institucijos, kurių mokėjimai yra atrinkti statistinės atrankos būdu.

Tokiu būdu Audito institucija per artimiausius tris metus (2008–2010) vidaus kontrolės sistemos praktinį veikimą patikrins visose VKS institucijose ir veiksmų programose.

Kiekvienais metais su horizontaliom sritim susiję klausimai įtraukiami į tais metais detaliai tikrinamų institucijų ir veiksmų programų audito programas. Kaip atskiros audito sritys, apimančios visas VKS institucijas ir veiksmų programas, horizontalūs klausimai tikrinami 4 priede pažymėtais metais:

- Viešieji pirkimai – pirmą kartą planuojama tikrinti 2010 m., nes prognozuojama, kad jau bus pakankamai duomenų sisteminiam tikrinimui. Pakartotinis sisteminis tikrinimas planuojamas 2013 m.;
- Pažeidimai – 2009 m. tikrinama sukurta sistema, prognozuojama, kad tais metais dar nebus užfiksuotas didelis pažeidimų skaičius. Tolimesni sisteminiai tikrinimai planuojami 2010, 2012, 2014 ir 2015 m.;
- Debitoriai tikrinami kiekvienais metais, nes rengiama metinė ataskaita dėl išimtų ir susigrąžintų sumų bei susigrąžintinų sumų³⁷;
- Informacinė sistema tikrinama 2009 m. nuo pat jos veikimo pradžios, vėlesni jos tikrinimai suplanuoti taip, kad nesutaptų su Viešųjų pirkimų sisteminiiais tikrinimais (siekiant optimaliai paskirstyti Audito institucijos žmogiškuosius išteklius);
- Informavimas ir viešinimas – 2010 m. Audito institucija nuspręs, ar atlikti sisteminių tikrinimą 2012 m.

Tokio pobūdžio tikrinimai per artimiausius tris metus (2008–2010 m.) apims visas 4 priede nurodytas horizontalias sritis (išskyrus informavimą ir viešinimą, dėl kurio sisteminio tikrinimo Audito institucija dar nėra apsisprendusi).

Rizikos analizė peržiūrima kiekvienais metais, todėl aprašyti metinių auditų prioritetai gali keistis. Nepaisant to, Audito institucija taip planuoja savo 2007–2015 m. metinius auditus, kad jie apimtų visas VKS institucijas, veiksmų programas bei horizontalias sritis, ir būtų gautas pakankamas užtikrinimas dėl VKS efektyvaus veikimo visu programavimo laikotarpiu.

³⁷ R. 1828/2006 20 str. 2 dalis.

5. RIZIKOS VERTINIMAS

Audito institucija, rengdama audito strategiją, vertino su ES 2007–2013 m. struktūrine parama susijusių įgimtą riziką ir, kiek tikslinga, kontrolės riziką. Šios dvi rizikos suprantamos taip:

- Įgimta rizika yra siejama tvirtinimo jautrumu informacijos iškraipymams, kurie gali būti reikšmingi pavieniui arba kartu su kitais informacijos iškraipymais, darant prielaidą, kad nebuvo susijusios vidaus kontrolės³⁸.
- Kontrolės rizika – tai rizika, kad tvirtinimo informacijos iškraipymai, kurie gali būti reikšmingi pavieniui arba kartu su kitais informacijos iškraipymais, nebus laiku institucijos vidaus kontrolės sistemose pastebėti / aptikti ir pataisyti³⁹.
- Veiksniai, formuojantys įgimtą riziką ES 2007–2013 m. struktūrinės paramos srityje, yra susiję su:
 - paramą administruojančių institucijų veikla / administruojama parama;
 - institucine struktūra;
 - paramos gavėjais;
 - išorine aplinka ir / ar žiniasklaida.

Detaliau įgimtos rizikos veiksniai įvardinti 7 priede. Rengiant audito strategiją nustatyta, kad VKS institucijų veikla vykdoma didelės įgimtos rizikos aplinkoje. Įgimtai rizikai valdyti turi būti sukurta tinkama vidaus kontrolės sistema.

Kontrolės rizika detaliai vertinama audito metu. Rengiant audito strategiją, atliktas preliminarus kontrolės rizikos vertinimas. Preliminaraus kontrolės rizikos vertinimo metu Audito institucija pagal nustatytus rizikos veiksnius, kuriems buvo suteiktas atitinkamas svoris, surinko informaciją apie VKS dalyvius, veiksmų programas ir horizontalias sritis ir išreitingavo juos pagal rizikingumą. Atlikta rizikos analizė reguliariai peržiūrima metinių auditų planavimo etape. Jei Audito institucija nusprendžia pakeisti rizikos vertimo modelį, ji apie tai informuoja EK Metinėje kontrolės ataskaitoje.

Parinkdama rizikos veiksnius Audito institucija vadovaujasi:

- TSA 315;
- EK gaire dėl audito strategijos;
- Finansinio audito vadovu;
- Profesine patirtimi.

³⁸ TSA Žodynas.

³⁹ TSA Žodynas.

Vertindama rizikos veiksnius Audito institucija naudojami šiais šaltiniais:

- Ankstesnio ES struktūrinės paramos laikotarpio auditorių ataskaitomis;
- ES 2004–2006 m. periodo struktūrinės paramos pažeidimų ataskaitomis;
- Nacionaliniais teisės aktais ir jų projektais;
- Iš teisėsaugos įstaigų gauta informacija;
- Veiksmų programomis;
- 2007–2013 m. ES struktūrinės paramos VKS aprašymais;
- LR finansų ministerijos deklaracijomis Europos Komisijai;
- Tarpinių institucijų ir įgyvendinančių institucijų prognozuojamų išlaidų ataskaita pagal veiksmų programų taisykles (taisyklių projektas);
- VKS dalyvių nuostatais, įstatais, internetinėmis svetainėmis, kita iš VKS dalyvių gauta informacija;
- SFMIS.

Audito institucija planavo naudoti VKS atitikties vertinimo ataskaita (angl. *Compliance assessment report*), kurią rengia UAB „Ernst & Young Baltic“, bet kadangi Audito strategijos rengimo metu ji nebuvo baigta, ja nepasinaudota. AI atstovai dalyvavo 2007–2013 m. LR sukurtų ES struktūrinės paramos valdymo ir kontrolės sistemų vertinimo ir nuomonės dėl jų atitikties R. 1083/2006 58–62 straipsniams parengimo paslaugos pirkimo-pardavimo sutarties priežiūros komitete stebėtojų teisėmis.

Rizika vertinama keliais aspektais:

- Institucijos;
- Veiksmų programos;
- Horizontalių sričių / procesų.

Institucijos, kurias apima rizikos vertinimas, nurodytos 4 priede.

Rizikos vertinime naudojami veiksniai susiję su:

- suma;
- debitoriais, pažeidimais ir finansinėmis korekcijomis;
- išorės auditu;
- institucija;
- parama.

Detalus rizikos veiksnių sąrašas pateiktas 8 priede.

Preliminarus kontrolės rizikos vertinimo metu VKS institucijos, veiksmų programos ir horizontalios sritys yra įvertintos pagal 8 priede nurodytus veiksnius ir išreitinguotos pagal rizikingumą. Kadangi viena tarpinė institucija ir viena įgyvendinančioji institucija neturi ES

struktūrinių fondų administravimo patirties, nepriklausomai nuo rizikos vertinimo balo, jos priskirtos rizikingiausioms institucijoms.

Remiantis rizikos vertinimo rezultatais yra nustatyti audito prioritetai 2008–2015 metų laikotarpiui dėl VKS institucijų, veiksmų programų ir horizontalių sričių. Šios strategijos 4 priede pateiktoje lentelėje identifikuotas planuojamas audito darbas VKS institucijose. Plačiau apie rizikos analizės rezultatų ir planuojamo atlikti audito ryšį aprašoma Audito strategijos 4 dalyje.

6. KITŲ ĮSTAIGŲ ATLIEKAMAS AUDITAS

Atsižvelgiant į tai, kad Audito institucija yra paramos gavėja pagal Techninės paramos veiksmų programą, ji, laikydamosi nepriklausomumo principo, pati negali atlikti audito procedūrų, susijusių su šia veiksmų programa. Dėl šios priežasties audito procedūroms⁴⁰ techninės paramos⁴¹ srityje vykdyti Viešųjų pirkimų įstatymo nustatyta tvarka pasitelkiama į Lietuvos auditorių rūmų sudaromą audito įmonių sąrašą įrašyta įmonė. Tais atvejais, kai įgyvendinant šią audito strategiją Audito institucija nusprendžia esant tikslinga, ji ir kitoms audito sritims pasitelkia audito įmones audito ar kitoms užtikrinimo / susijusioms paslaugoms⁴² atlikti.

Taip pat, jei atliekant auditą Audito institucijos valstybiniais auditoriams pririekia gauti audito įrodymų apie specifines audituojamojo subjekto sritis, pasitelkiami atitinkamų sričių specialistai (ekspertai).

Parinkdama išorės audito įmonę, Audito institucija vadovaujasi šiais teisės aktais ir kitais dokumentais:

- Viešųjų pirkimų įstatymu⁴³;
- Valstybės kontrolės sudaromų sutarčių projektų rengimo, derinimo, sutarčių sudarymo, registravimo ir vykdymo kontrolės taisyklėmis⁴⁴;
- Prekių, paslaugų ir darbų viešųjų pirkimų planavimo, organizavimo, atlikimo bei atskaitomybės taisyklėmis⁴⁵;
- Valstybės kontrolės viešųjų pirkimų komisijos darbo reglamentu⁴⁶;
- Tarptautiniais audito standartais (toliau – TSA) (TSA 600, TSA 610 ir TSA 620);
- Valstybinio audito reikalavimais⁴⁷;
- Specialistų (ekspertų) ir išorės auditorių pasitelkimo ir jų darbo panaudojimo reikalavimais⁴⁸.

Audito paslaugų pirkimo techninėje užduotyje nurodoma audito metodologija, siekiant užtikrinti perkamų audito paslaugų atitiktį reglamentų ir EK gairių reikalavimams bei Audito

⁴⁰ Vidaus kontrolės ir detaliam testavimui (atitinkamai sistemų ir veiksmų auditas pagal R. 1083/2006 62 str.).

⁴¹ Techninės paramos veiksmų programos ir Žmogiškųjų išteklių plėtros, Ekonomikos augimo ir Sanglaudos skatinimo veiksmų programų techninės paramos prioritetų.

⁴² Žr. IFAC Tarptautinės audito ir užtikrinimo standartų valdybos išleistų oficialių pareiškimų struktūrą (angl. *Structure of pronouncements issued by the International Auditing and Assurance Standards Board*).

⁴³ Žin., 1996, Nr. 84–2000; Žin., 2006, Nr. 4–102.

⁴⁴ Patvirtinta LR valstybės kontrolieriaus 2004 m. rugpjūčio 25 d. įsakymu Nr. V-100.

⁴⁵ Patvirtinta LR valstybės kontrolieriaus 2004 m. rugpjūčio 25 d. įsakymu Nr. V-101.

⁴⁶ Patvirtinta LR valstybės kontrolieriaus 2005 m. kovo 9 d. įsakymu Nr. V-30.

⁴⁷ Patvirtinta LR valstybės kontrolieriaus 2002 m. vasario 21 d. įsakymu Nr. V-26. Žr. 12 reikalavimą.

⁴⁸ Patvirtinta LR valstybės kontrolieriaus 2008 m. liepos 17 d. įsakymu Nr. V-161.

institucijos Finansinio audito vadovui. Taip užtikrinama perkamų audito paslaugų kokybė ir rezultatų suderinamumas su Audito institucijos atlikto audito rezultatais.

Viešojo pirkimo procedūros užtikrina, kad parinkta audito įmonė atitinka techninėje užduotyje nustatytus reikalavimus, susijusius su audito įmonės nepriklausomumu, patirtimi, naudojama metodologija, taikomais standartais, konkrečių auditorių nepriklausomumu, kvalifikacija ir panašiais dalykais. Taip pat, pirkimo dokumentuose ir paslaugų teikimo sutartyje nurodoma, kad parinkta audito įmonė turi pranešti apie bet kokias kitas jos užduotis, finansuojamas iš 2007–2013 m. techninės paramos, kad būtų užkirstas kelias audito įmonei atlikti pačios vykdytų užduočių auditą.

Audito institucija, vadovaudamasi minėtais reikalavimais ir TSA nuostatomis, vykdo žemiau aprašomą peržiūrą, kas leidžia įsitikinti atlikto darbo patikimumu bei panaudoti bendram darbui.

Bendra Metinė nuomonė dėl visų veiksmų programų sudaroma remiantis tokiais principais:

- Audito institucija, peržiūrėjusi audito įmonės darbo dokumentus, susijusius su techninės paramos audito planavimu, patvirtins audito įmonės siūlomą savarankiško audito patikimumo lygį;
- Atlikusi detalaus testavimo rezultatų (įskaitant darbo dokumentus) peržiūrą, Audito institucija priima sprendimą dėl testavimo rezultatų patikimumo ir apjungia rezultatus su pačios atlikto audito rezultatais (t. y. audito įmonės nustatytas finansines klaidas įtraukia į Audito institucijos atliekamą klaidų vertinimą, o į Metinę kontrolės ataskaitą įtraukia paslaugų teikėjo atlikto audito rezultatus (pastebėjimus)).

Audito institucijos darbo dokumentuose pateikiami peržiūros rezultatai bei sprendimas dėl audito įmonės atlikto darbo tinkamumo ir panaudojimo Audito institucijos atliekamo audito tikslams pasiekti.

Tais atvejais, kai audito metu yra pasitelkiamos audito įmonės, jų atliekamo darbo priežiūrą Audito institucija vykdo vadovaudamasi:

- 1-uoju Tarptautiniu kokybės kontrolės standartu⁴⁹;
- TSA 600;
- INTOSAI Audito standartų įgyvendinimo Europoje gairėmis Nr. 25;
- Valstybinio audito reikalavimais⁵⁰;
- Specialistų (ekspertų) ir išorės auditorių pasitelkimo ir jų darbo panaudojimo reikalavimais⁵¹;
- Finansinio audito vadovu (C–2 dalis).

⁴⁹ Angl. *International Standard on Quality Control 1*.

⁵⁰ Žr. 12 reikalavimą.

⁵¹ Patvirtinta LR valstybės kontrolieriaus 2008 m. liepos 17 d. įsakymu Nr. V-161.

Siekiant užtikrinti audito įmonės atlikto darbo kokybę ir tinkamumą Audito institucijos tikslams pasiekti, audito paslaugų pirkimo techninėje užduotyje ir paslaugų teikimo sutartyje šalia metodologijos ir kitų paslaugų teikėjui keliamų reikalavimų reglamentuota ir audito darbo peržiūros tvarka bei su ja susiję paslaugų teikėjo įsipareigojimai. Pirkimo dokumentacija ir sutartis, be kitų dalykų, reglamentuoja:

- audito metodologiją, siekiant užtikrinti rezultatų suderinamumą su Audito institucijos atlikto audito rezultatais;
- paslaugų teikėjui keliamus reikalavimus, susijusius su paslaugų teikėjo nepriklausomumu, patirtimi, naudojama metodologija, taikomais standartais;
- audito įmonės auditoriams keliamus privalomus kvalifikacinius (atitinkančius audito sritį, įskaitant žinias apie ES struktūrinę paramą) ir nepriklausomumo reikalavimus;
- audito įmonės pareigą pateikti Audito institucijos peržiūrai darbo dokumentus ir surinktus įrodymus;
- Audito institucijos atliekamos peržiūros tvarką, atvejus, kai turi būti atliekamos papildomos audito procedūros.

Vadovaujantis Specialistų (ekspertų) ir išorės auditorių pasitelkimo ir jų darbo panaudojimo reikalavimais, valstybinio audito, kuriam atlikti yra pasitelkiama audito įmonė, priežiūrą atlieka Audito institucijos vadovas. Priežiūrą atliekantis asmuo turi stebėti, ar:

- audito įmonė supranta audito planą ir jį vykdo;
- jos auditorių darbo dokumentuose yra pakankamai įrodymų, pagrįsiančių valstybinio audito ataskaitos teiginius, išvadas, rekomendacijas ir valstybinio audito išvadą;
- auditas atliekamas pagal tarptautiniu mastu pripažintus audito standartus.

Atlikdamas vidinę bendrąją peržiūrą, Audito institucijos vadovas peržiūri visus audito įmonės parengtus darbo dokumentus.

Siekiant užtikrinti, kad audito įmonės vykdomas auditas yra atliekamas tinkamai ir audito metu yra nustatomi visi reikšmingi dalykai, peržiūrą atliekantis asmuo turi patvirtinti (tik atlikus toliau nurodytų dalykų peržiūrą atliekami tolesni audito darbai):

- apsisprendimą dėl reikšmingumo;
- įgimtos ir kontrolės rizikos įvertinimą;
- audito planą;
- audito programas;
- gautų audito rezultatų įvertinimą.

Atlikęs vidinę peržiūrą, atsakingas asmuo užfiksuoja (darbo dokumento išvadose), kad atliktas audito darbas yra peržiūrėtas ir kada tai buvo atlikta bei, esant reikalui, pateikia savo pastebėjimus ir pastabas.

Bendradarbiavimo su audito įmone ir jos priežiūros modelis pateiktas šios strategijos 9 priede.

7. IŠTEKLIAI

LR valstybės kontrolieriaus įsakymu⁵² Audito institucijoje 2008 metams įsteigta 11 pareigybių, iš jų – 8 valstybinių auditorių pareigybės. Atsižvelgiant į tai, kad audito darbo apimtys vėlesniais metais didės, per 2009 m. Audito institucijoje planuojama priimti dar 11 valstybinių auditorių. Tokiu būdu Audito institucijoje 2009 m. pabaigoje dirbs 22 valstybiniai auditoriai. 2007 ir 2008 m. auditams planuojami žmogiškieji ištekliai pateikiami 10 priede.

Žmogiškieji ištekliai planuojami ir paskirstomi tolygiai visiems audito proceso etapams – planavimui, vidaus kontrolės vertinimui, detaliam testavimui⁵³, Metinės kontrolės ataskaitos bei nuomonės rengimui.

Audito institucija turi pakankamą kvalifikaciją ir profesinę patirtį, atliekant ES struktūrinės paramos auditus, tiek konkrečių valstybinių auditorių aspektu, tiek kaip institucija. Audito institucijoje dirbantys valstybiniai auditoriai turi ES paramos audito ir ES struktūrinės paramos administravimo patirties. LR valstybės kontrolė, kurios struktūrinis padalinys yra Audito institucija, turi patirties atliekant ES finansinės paramos, gautos Lietuvoje iki įstojimo į ES laikotarpiu ir 2004–2006 m. programavimo periodu, auditus – ankstesnėse audito strategijos dalyse minėtu LR Seimo nutarimu nuo 2003 m. jai pavesta rengti:

- ISPA programos projektų auditų ataskaitas ir išvadas;
- SAPARD programos metinių auditų ataskaitas ir išvadas;
- Europos žemės ūkio orientavimo ir garantijų fondo Garantijų dalies metinių auditų ataskaitas ir išvadas;
- Sanglaudos fondo projektų auditų ataskaitas ir išvadas (2004–2006 m.);
- baigiamąsias audito deklaracijas dėl ES struktūrinių fondų programų (2004–2006 m.).

Audito institucijos valstybiniais auditoriams keliami tokie minimalūs kvalifikaciniai reikalavimai⁵⁴:

- aukštasis išsilavinimas;
- LR ir ES teisės aktų, ypač reguliuojančių ES paramą, išmanymas;
- INTOSAI, nacionalinių ir tarptautinių audito standartų žinojimas;
- geras anglų kalbos mokėjimas;
- panašaus darbo patirtis.

⁵² 2007 m. lapkričio 6 d. LR valstybės kontrolieriaus įsakymas Nr. V-202.

⁵³ Veiksmų auditas, pagal R. 1083/2006 62 str.

⁵⁴ Pagal 2007 m. lapkričio 6 d. LR valstybės kontrolieriaus įsakymu Nr. V-202 patvirtintus 8-ojo audito departamento pareigybių aprašymus.

Atitinkami kvalifikaciniai reikalavimai audito įmonių auditoriams nurodomi pirkimo sąlygose, organizuojant audito paslaugų pirkimą Viešųjų pirkimų įstatymo nustatyta tvarka (plačiau žr. Audito strategijos 6 dalį).

Visa, kas išdėstyta aukščiau užtikrina pakankamą personalą suplanuotam darbui atlikti.

Auditus, susijusius su 2004–2006 m. periodu, atlieka atskiras Valstybės kontrolės struktūrinis padalinys (7-asis audito departamentas), todėl visi šioje strategijos dalyje aprašyti žmogiškieji ištekliai yra skirti 2007–2013 m. periodo Audito institucijos funkcijoms įgyvendinti.

8. ATASKAITŲ TEIKIMAS

Auditų planavimui, dokumentavimui, poauditinei veiklai, rizikos vertinimui Audito institucija naudoja kompiuterinę programą TeamMate, kuri suteikia galimybę stebėti audito procedūrų įvykdymo būklę, sekti pateiktų rekomendacijų įgyvendinimą bei valdyti ir prižiūrėti visą audito procesą.

Pagal Rekomendacijų pateikimo ir įgyvendinimo stebėsenos⁵⁵ tvarką, visos audito metu pateiktos rekomendacijos suvedamos į Valstybės kontrolės informacinę sistemą VAKIS. Į šią sistemą taip pat suvedama informacija apie rekomendacijų įgyvendinimo terminus, rekomendacijų įgyvendinimo būklę bei įgyvendinimo priemones. Tokiu būdu Valstybės kontrolėje veikia sistema, užtikrinanti nuolatinę rekomendacijų įgyvendinimo būklės stebėseną.

Audito institucija, siekdama, kad VKS dalyviai operatyviai šalintų audito metu nustatytus trūkumus, audito metu audituojamiesiems subjektams⁵⁶ raštu ir el. paštu teikia tarpinius audito rezultatus (žr. 11 priedą).

Tarpiniai audito rezultatai rengiami atlikus tam tikros audito srities / sričių audito procedūras viename ar keliuose susijusiuose audituojamuose subjektuose. Tarpinių audito rezultatų projektas raštu ir el. paštu pateikiamas audituojamajam subjektui susipažinti, nustatant 5 darbo dienų terminą pastaboms ir komentarams pateikti (žr. 11 priedą).

Gavus pastabas iš audituojamojo subjekto / praėjus pastabų teikimo terminui ir susipažinus su jomis (per 3 darbo dienas), tarpinių audito rezultatų projektas derinamas su audituojamuoju subjektu. Pastabų derinimui su audituojamuoju subjektu skiriamos 2 darbo dienos.

Suderinti tarpiniai audito rezultatai per 2 darbo dienas teikiami:

- raštu ir el. paštu susijusiam audituojamajam subjektui, vadovaujančiajai ir tvirtinančiajai institucijoms;
- per SFC2007 Europos Komisijai⁵⁷ (pagal R. 1083/2006 73 str. reikalavimus).

Audito metu nustatytų pastebėjimų aplinkybės derinamos su paramos gavėjais.

Atlikus visas suplanuotas audito procedūras ir įvertinus rezultatus, rengiama Valstybinio audito ataskaita ir išvada (atitinkamai Metinė kontrolės ataskaita ir Metinė nuomonė, kaip tai numatyta R. 1083/2006 62 str. 1 dalies d punkte ir R. 1828/2006 18 str. 2 dalyje).

Siekdama užtikrinti, kad Metinės kontrolės ataskaitos bei nuomonės būtų parengtos laiku, Audito institucija kiekvieno audito metu vadovaujasi „Metinės kontrolės ataskaitos ir nuomonės

⁵⁵ Šiuo metu parengtas Rekomendacijų pateikimo ir įgyvendinimo tvarkos projektas. Šią tvarką planuojama tvirtinti LR valstybės kontrolieriaus įsakymu.

⁵⁶ Kiekvieno audito metu audituojamaisiais subjektais bus visi VKS dalyviai (vadovaujančioji institucija, tarpinės institucijos, įgyvendinančiosios institucijos, tvirtinančioji institucija, mokėjimus atliekanti institucija ir Viešųjų pirkimų tarnyba).

⁵⁷ Detalių audito procedūrų (veiksmų audito pagal R. 1083/2006 62 str.) tarpiniai rezultatai Europos Komisijai neteikiami.

rengimo modeliū“ (žr. 12 priedą). Šiame modelyje numatyti ataskaitos ir nuomonės rengimo procedūrų atlikimo terminai.

Metinės kontrolės ataskaitos projektas rengiamas kiekvienų metų⁵⁸ rugsėjo–spalio mėnesiais (žr. 12 priedą), pagal R. 1828/2006 VI priede pateiktą pavyzdį. Metinės kontrolės ataskaitos pradžioje gali būti pateikiama santrauka, kurioje glaustai išdėstoma svarbiausia audito informacija. Ši ataskaitos dalis teikiama tuomet, jei nusprendžiama, kad ji gali būti naudinga vartotojui. Rengiant ataskaitos projektą, dar kartą peržiūrimas audito planas, siekiant įsitikinti, kad visi plane numatyti dalykai yra audituoti ir nurodyti ataskaitoje. Į ataskaitos projektą taip pat įtraukiami kitų audito įstaigų atlikto darbo rezultatai (detalios procedūros, susijusios su šių rezultatų gavimu ir jų kokybės užtikrinimu, aprašytos Audito strategijos 6 dalyje).

Prie Metinės kontrolės ataskaitos projekto, remiantis Rekomendacijų pateikimo ir įgyvendinimo stebėsenos tvarka, pridedama audito metu pateiktų rekomendacijų įgyvendinimo plano forma (toliau tekste – Rekomendacijų įgyvendinimo planas). Ankstesnių auditų metu pateiktų rekomendacijų įgyvendinimo įvertinimas, kuris atliekamas viso audito metu, pateikiamas Metinės kontrolės ataskaitos 7-oje dalyje.

Parengtas Metinės kontrolės ataskaitos projektas spalio mėn. viduryje raštu ir el. paštu teikiamas susipažinti audituojamiesiems subjektams nustatant 15 darbo dienų terminą pateikti pastaboms (iki lapkričio mėn. pradžios).

Gavus pastabas iš audituojamųjų subjektų / praėjus pastabų teikimo terminui ir susipažinus su jomis (lapkričio pradžioje), Metinės kontrolės ataskaitos projektas susitikimų metu aptariamas su audituojamaisiais subjektais. Aptarimų metu, kuriems planuojama skirti septynias darbo dienas (žr. 12 priedą), taip pat suderinamas Rekomendacijų įgyvendinimo planas ir aptariamos jame pateiktos audituojamųjų subjektų planuojamos priemonės rekomendacijų įgyvendinimui.

Metinės kontrolės ataskaitos projekto aptarimo su audituojamaisiais subjektais metu gautų pastabų pagrįstumas įvertinamas parengiant audito darbo dokumentą, kuris iki kiekvienų metų lapkričio mėn. pabaigos pateikiamas peržiūrėti Audito institucijos vadovui ir jei taip nusprendžia Audito institucijos vadovas, specialistui (teisininkui). Peržiūros išvadoje vadovas gali nurodyti:

- tikslinti Metinę kontrolės ataskaitą, nes pastabos pagrįstos;
- netikslinti Metinės kontrolės ataskaitos, nes pastabos prieštarauja ar yra nepakankamos paneigti audito metu surinktiems įrodymams;
- surinkti papildomų įrodymų, nes paaiškėjo naujų dalykų, galinčių turėti įtakos Metinės kontrolės ataskaitos projektui.

⁵⁸ Kiekvieni metai, einantys po audituojamųjų metų (N+1), t.y. 2008 m.–2015 m.

Metinę nuomonę Audito institucija rengia, vadovaudamasi Tarptautiniuose audito standartuose (TSA 700, TSA 701), INTOSAI bei Finansinio audito vadove nustatytais kriterijais:

- reikšmingumu (reikšmingos klaidos ir reikšmingi teisės aktų pažeidimai);
- nesutarimais su vadovybe;
- auditoriaus darbo apribojimais.

Formos prasme Metinė nuomonė rengiama pagal R. 1828/2006 VII priede pateiktą pavyzdį.

Rengiant Metinę nuomonę atsižvelgiama ir į kitų audito įstaigų atlikto darbo rezultatus ir pateiktą nuomonę. Siekiant užtikrinti, kad kitų audito įstaigų parengtos nuomonės atitiktų Audito institucijos taikomus nuomonės rengimo kriterijus, pastarieji įtraukiami į techninę užduotį organizuojant audito paslaugų viešuosius pirkimus (plačiau žr. Audito strategijos 6 dalį).

Įvertinus audituojamų subjektų pastabas, kiekvienų metų gruodžio mėn. pradžioje parengiama Metinė kontrolės ataskaita ir Metinė nuomonė, kurias pasirašo Audito institucijos vadovas. Iki kiekvienų metų gruodžio mėn. vidurio šie dokumentai siunčiami:

- Europos Komisijai. Minėtus dokumentus elektronine forma per EK įdiegtą Kompiuterinę duomenų mainų sistemą⁵⁹ teikia Audito institucijos valstybinis auditorius, turintis atitinkamas teises dirbti su šia sistema, kaip tai numatyta R. 1828/2006 42 str. Esant atsakomybę šalinančioms aplinkybėms (angl. *force majeure*) šie dokumentai Europos Komisijai teikiami popierine forma⁶⁰.
- audituojamiesiems subjektams. Minėti dokumentai teikiami raštu (popierine forma) ir el. paštu.

Išleidus Metinę kontrolės ataskaitą ir nuomonę, apie jas raštu informuojami:

- Lietuvos Respublikos Seimo Audito komitetas,
- Specialiųjų tyrimų tarnyba,
- Finansinių nusikaltimų tyrimo tarnyba.

Esant sąlyginei, neigiamai nuomonei arba atsisakius pareikšti nuomonę, Metinė kontrolės ataskaita ir nuomonė per 5 darbo dienas nuo jų išleidimo siunčiamos⁶¹ LR Seimo Audito komitetui.

Taip pat, išleidus Metinę kontrolės ataskaitą ir nuomonę, yra parengiamas spaudos pranešimas ir šie dokumentai paskelbiami Valstybės kontrolės internetinėje svetainėje⁶². Tai padės įvertinti papildomų kontrolės priemonių įdiegimo poreikį visoms susijusioms institucijoms joms priskirtų funkcijų ribose.

⁵⁹ SFC2007 – *System for Fund Management in the European Community 2007–2013*.

⁶⁰ Pagal R. 1828/2006 39–42 str.

⁶¹ LR valstybės kontrolieriaus 2006 m. sausio 27 d. įsakymas Nr. V-11.

⁶² LR valstybės kontrolieriaus 2007 m. balandžio 6 d. įsakymas Nr. V-66.

Procedūros, analogiškos šioje Audito strategijos dalyje aprašytoms, taikomos:

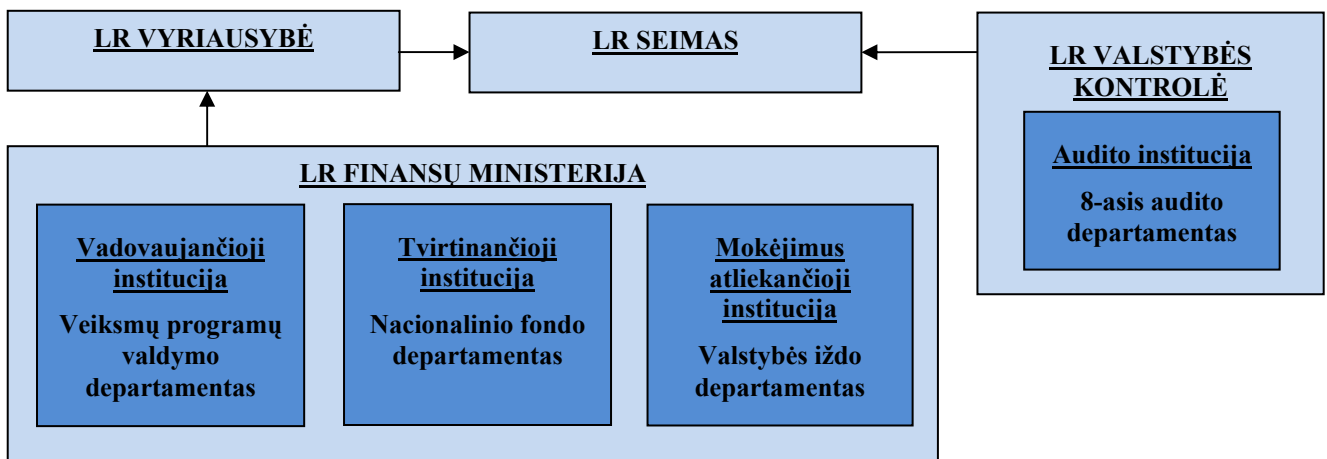
- rengiant deklaraciją dėl užbaigimo bei galutinę kontrolės ataskaitą. Galutinė kontrolės ataskaita ir deklaracija dėl užbaigimo Europos Komisijai pateikiamos ne vėliau kaip iki 2017 m. kovo 31 d., kaip tai numatyta R. 1083/2006 62 str. e punkte.
- rengiant deklaraciją dėl dalinio užbaigimo, tuo atveju, jei šalies mastu bus apsispręsta vykdyti dalinį užbaigimą.

Aprašyta procedūra užtikrina savalaikį ataskaitų parengimą ir pateikimą visiems suinteresuotiems subjektams.

9. PRIEDAI

Veiksmų programų, įgyvendinančių Lietuvos 2007–2013 m. Europos Sąjungos struktūrinės paramos panaudojimo strategiją konvergencijos tikslui įgyvendinti, audito strategijos
1 priedas

Audito institucijos funkcinis nepriklausomumas nuo vadovaujančiosios ir tvirtinančiosios institucijų

Veiksmų programų, įgyvendinančių Lietuvos 2007–2013 m. Europos Sąjungos struktūrinės paramos panaudojimo strategiją konvergencijos tikslui įgyvendinti, audito strategijos
2 priedas

Vartojamų sutrumpinimų sąrašas

Sutrumpinimas	Visas pavadinimas
3 VP populiacija	Populiacija, kurią sudaro Žmogiškųjų išteklių plėtros, Ekonomikos augimo ir Sanglaudos skatinimo veiksmų programų (išskyrus techninės paramos prioritetus) mokėjimo prašymai
8-asis audito departamentas	Lietuvos Respublikos valstybės kontrolės 8-asis audito departamentas
Atsakomybės ir funkcijų pasiskirstymo tarp institucijų taisyklės	2007-10-17 LRV nutarimu Nr. 1139, patvirtintos „Atsakomybės ir funkcijų paskirstymo tarp institucijų, įgyvendinant Lietuvos 2007–2013 metų ES struktūrinės paramos panaudojimo strategiją ir veiksmų programas, taisyklės“
Audito įmonė	Įmonė, įrašyta į Lietuvos Auditorių rūmų sudaromą audito įmonių sąrašą
EK	Europos Komisija
EK atrankos gairė	EK gairė Audito institucijoms dėl atrankos metodų (angl. <i>Draft Guidance Note on Sampling Methods for Audit Authorities (under Article 62 of Regulation (EC) No 1083/2006 and Article 16 of Commission Regulation (EC) No 1028/2006)</i>)
EK VKS gairė	EK gairė dėl bendros metodologijos vertinant valdymo ir kontrolės sistemas šalyje narėje (angl. <i>Guidance on a Common Methodology for Assessment of Management and Control Systems in the Member States (2007–2013 programming period)</i>)
ERPF	Europos regioninės plėtros fondas
ES	Europos Sąjunga
ESF	Europos socialinis fondas
INTOSAI	Tarptautinė aukščiausiųjų audito institucijų organizacija (angl. <i>International Organization of Supreme Audit Institutions</i>)
LR	Lietuvos Respublika
LRV	Lietuvos Respublikos Vyriausybė
MUS	Piniginio vieneto atrankos metodas (angl. <i>Monetary Unit Sampling</i>)
R.	Reglamentas
Rekomendacijų įgyvendinimo planas	Pagal Rekomendacijų pateikimo ir įgyvendinimo stebėsenos tvarkos projektą, kartu su metinės kontrolės ataskaitos projektu teikiama audito metu pateiktų rekomendacijų įgyvendinimo plano forma
SF	Sanglaudos fondas
SFMIS	ES struktūrinės paramos kompiuterinė informacinė valdymo ir priežiūros sistema
TP populiacija	Populiacija, kurią sudaro Techninės paramos veiksmų programos ir kitų trijų veiksmų programų techninės paramos prioritetų mokėjimo prašymai
TSA	Tarptautiniai audito standartai (angl. <i>International Standards on Auditing</i>)
VKS	Valdymo ir kontrolės sistema

Veiksmų programų, įgyvendinančių Lietuvos 2007–2013 m. Europos Sąjungos struktūrinės paramos panaudojimo strategiją konvergencijos tikslui įgyvendinti, audito strategijos
3 priedas

VKS homogeniškumo vertinimas pagal esminius kontrolės elementus

Esminiai kontrolės elementai ⁶³	Žmogiškųjų išteklių plėtros veiksmų programa	Ekonomikos augimo veiksmų programa	Sanglaudos skatinimo veiksmų programa	Techninės paramos veiksmų programa
Vadovaujančioji institucija				
1) Aiškus funkcijų apibrėžimas, pasiskirstymas ir atskyrimas tarp ir vadovaujančiojoje institucijoje / tarpinėse institucijose				
Visoms veiksmų programoms paskirta viena vadovaujančioji institucija ⁶⁴	+	+	+	+
2) Pakankamos projektų atrinkimo procedūros				
„Projektų administravimo ir finansavimo taisyklėse“ ⁶⁵ trims veiksmų programoms nustatytos vienodos projektų atrankos procedūros.	+	+	+	
„Techninės paramos administravimo ir finansavimo taisyklių“ ⁶⁶ nustatytos techninės paramos projektų atrankos procedūros.	+	+	+	+
3) Atitinkama informacija ir strategija pateikti gaires paramos gavėjams				
LRV nutarime Nr. 1139 ⁶⁷ numatyta, kad pagal visas veiksmų programas gaires pareiškėjams rengia vadovaujančioji institucija bei ministerijos ir (ar) kitos valstybės institucijos.	+	+	+	+
2007 m. rugpjūčio 29 d. LRV nutarimu Nr. 920 patvirtintos ES struktūrinės paramos svetainės administravimo taisyklės. Šioje svetainėje skelbiama informacija pareiškėjams apie visas veiksmų programas.	+	+	+	+
4) Pakankami vadovaujančiosios institucijos patikrinimai				
„Projektų administravimo ir finansavimo taisyklėse“ ⁶⁸ nustatyti mokėjimo prašymų tikrinimo bei projektų patikros vietoje reikalavimai vienodi 3 veiksmų programoms.	+	+	+	
„Techninės paramos administravimo ir finansavimo taisyklių“ nustatyti techninės paramos projektų mokėjimo prašymų tikrinimo reikalavimai, taip pat ir projektų patikrų vietoje procedūros (duodama nuoroda į „Projektų administravimo ir finansavimo taisyklės“.	+	+	+	+

⁶³ EK VKS gairė.

⁶⁴ 2007 m. spalio 17 d. LRV nutarimas Nr. 1139 „Dėl atsakomybės ir funkcijų pasiskirstymo tarp institucijų, įgyvendinant Lietuvos 2007–2013 metų Europos Sąjungos struktūrinės paramos panaudojimo strategiją ir veiksmų programas“.

⁶⁵ 2007 m. gruodžio 19 d. LRV nutarimas Nr. 1443 „Dėl projektų administravimo ir finansavimo taisyklių patvirtinimo“.

⁶⁶ 2008 m. liepos 23 d. LRV nutarimas Nr. 780 „Dėl techninės paramos administravimo ir finansavimo taisyklių patvirtinimo“.

⁶⁷ 2007 m. spalio 17 d. LRV nutarimas Nr. 1139.

⁶⁸ 2007 m. gruodžio 19 d. LRV nutarimas Nr. 1443.

Esminiai kontrolės elementai ⁶³	Žmogiškųjų išteklių plėtros veiksmų programa	Ekonomikos augimo veiksmų programa	Sanglaudos skatinimo veiksmų programa	Techninės paramos veiksmų programa
LRV nutarime Nr. 1139 ⁶⁹ nustatytas reikalavimas visų veiksmų programų įgyvendinančiosioms institucijoms pateikti vadovaujančiajai institucijai ir tvirtinančiajai institucijai informaciją apie visus atliktus patikrinimus.	+	+	+	+
5) Pakankama audito seka				
LRV nutarime Nr. 1139 ⁷⁰ nustatyti vienodi reikalavimai visų veiksmų programų visų lygių institucijoms dėl audito sekos užtikrinimo.	+	+	+	+
„Projektų administravimo ir finansavimo taisyklėse“ ⁷¹ nustatyti vienodi reikalavimai trijų veiksmų programų visų lygių institucijoms dėl audito sekos užtikrinimo.	+	+	+	
6) Patikimos apskaitos, stebėsenos ir finansinių ataskaitų sistemos kompiuterine forma				
LRV nutarime Nr. 1139 ⁷² nustatyti reikalavimai visų veiksmų programų visų lygių institucijoms registruoti informaciją apie jų atliekamus veiksmus SFMIS.	+	+	+	+
„Projektų administravimo ir finansavimo taisyklėse“ ⁷³ nustatytas reikalavimas trijų veiksmų programų įgyvendinančiosioms ir tarpinėms institucijoms registruoti visą informaciją susijusią su projektų administravimu SFMIS.	+	+	+	
7) Būtinai prevenciniai ir korekciniai veiksmai, tuo atveju, kai audito metu nustatomos sisteminės klaidos				
Procedūros dar neparengtos	N/a	N/a	N/a	N/a
Tvirtinančioji institucija				
1) Aiškus funkcijų apibrėžimas, pasiskirstymas ir atskyrimas tarp ir tvirtinančiojoje institucijoje/ tarpinėse institucijose				
Visoms veiksmų programoms paskirta viena tvirtinančioji institucija. ⁷⁴	+	+	+	+
2) Tinkama audito seka ir kompiuterizuota sistema				
LRV nutarime Nr. 1139 ⁷⁵ nustatyti vienodi reikalavimai pagal visas veiksmų programas tvirtinančiajai institucijai dėl audito sekos užtikrinimo, taip pat dėl informacijos registravimo SFMIS.	+	+	+	+
3) Pakankami suderinimai, kad išlaidų patvirtinimas būtų patikimas ir pagrįstas				
LRV nutarime Nr. 1139 ⁷⁶ nustatyta tvirtinančiosios institucijos teisė tikrinti visų veiksmų programų tarpines ir įgyvendinančiąsias institucijas, projektus, taip pat gauti iš visų lygių institucijų jai reikiamą	+	+	+	+

⁶⁹ 2007 m. spalio 17 d. LRV nutarimas Nr. 1139.

⁷⁰ 2007 m. spalio 17 d. LRV nutarimas Nr. 1139.

⁷¹ 2007 m. gruodžio 19 d. LRV nutarimas Nr. 1443.

⁷² 2007 m. spalio 17 d. LRV nutarimas Nr. 1139.

⁷³ 2007 m. gruodžio 19 d. LRV nutarimas Nr. 1443.

⁷⁴ 2007 m. spalio 17 d. LRV nutarimas Nr. 1139.

⁷⁵ 2007 m. spalio 17 d. LRV nutarimas Nr. 1139.

⁷⁶ 2007 m. spalio 17 d. LRV nutarimas Nr. 1139.

Esminiai kontrolės elementai ⁶³	Žmogiškųjų išteklių plėtros veiksmų programa	Ekonomikos augimo veiksmų programa	Sanglaudos skatinimo veiksmų programa	Techninės paramos veiksmų programa
informaciją. Šiame nutarime taip pat nustatytas reikalavimas visų veiksmų programų tarpinėms ir įgyvendinančiosioms institucijoms teikti informaciją apie išlaidų deklaracijų patikrinimus bei kitus patikrinimus tvirtinančiajai institucijai.				
4) Pakankami nustatymai apskaityti susigrąžintinas bei susigrąžintas sumas				
„Veiksmų programų administravimo ir finansavimo taisyklių“ projekte nustatyti visų veiksmų programų vienodi reikalavimai susigrąžintinų ir susigrąžintų sumų apskaitai.	+	+	+	+

Pastaba. Žmogiškųjų išteklių plėtros veiksmų programa, Ekonomikos augimo veiksmų programa ir Sanglaudos skatinimo veiksmų programa turi Techninės paramos prioritetą.

Veiksmų programų, įgyvendinančių Lietuvos 2007–2013 m. Europos Sąjungos struktūrinės paramos panaudojimo strategiją konvergencijos tikslui įgyvendinti, audito strategijos 4 priedas

Planuojamos audito veiklos apžvalga

Pastabos:

1. Sumos lentelėje nurodytos eurai ir apima tik ES lėšas.
2. Už visų veiksmų programų, įgyvendinamų pagal konvergencijos tikslą, auditą yra atsakinga ir jį vykdys Audito institucija, išskyrus, techninę paramą, kurios audito procedūras Audito institucijos atsakomybe vykdys pasitelkta audito įmonė (plačiau žr. 6 dalį).
3. Ryšys tarp rizikos vertinimo rezultatų ir planuojamos audito veiklos nurodytas Audito strategijos 4 dalyje.
4. 2007 metais VKS nefunkcionavo, išlaidų nepatirta ir nedeklaruota.
5. Lentelėje naudojami šie sutrumpinimai:

KT – kontrolės testavimas (pagal institucijų ir veiksmų programų audito programas);

KT(H) – kontrolės testavimas pagal horizontalios srities audito programą;

RB – rizikingumo balas (patirties ES struktūrinės paramos administravime neturinčiuose VKS dalyviuose auditas atliekamas pirmais metais, neatsižvelgiant į jų RB);

DT – detalus testavimas;

DT? – detalus testavimas bus atliekamas tuo atveju, jeigu bus atrinkti susiję pavyzdžiai (mokėjimo prašymai);

ND – nėra duomenų.

CCI numeris (-iai): 2007LT051PO001, 2007LT161PO002, 2007LT161PO001, 2007LT051PO002			Programos(-ų) pavadinimas(-ai): Žmogiškųjų išteklių plėtros veiksmų programa Ekonomikos augimo veiksmų programa Sanglaudos skatinimo veiksmų programa Techninės paramos veiksmų programa				Fondai: ERPF ⁷⁷ , SF ⁷⁸ , ESF ⁷⁹		
			Metinės audito užduotys						
Audituojamos institucijos	CCI numeris	Patvirtinta suma	Rizikos vertinimo rezultatas	2007 Prioritetai, audito tikslas ir mastas	2008 Prioritetai, audito tikslas ir mastas	2009 Prioritetai, audito tikslas ir mastas	2010 Prioritetai, audito tikslas ir mastas	2011–2015 Prioritetai, audito tikslas ir mastas	
Vadovaujančioji institucija – Finansų ministerijos Veiksmų programų valdymo departamentas	2007LT051PO001	935 018 009	Dėl atliekamų funkcijų reikšmingumo auditas atliekamas kasmet. RB 1,97	ND	KT	KT	KT	KT atliekamas kasmet	
	2007LT161PO002	3 098 853 525							
	2007LT161PO001	2 648 332 571							
	2007LT051PO002	93 288 718							
	Iš viso:	6 775 492 823							
Tvirtinančioji institucija – Finansų ministerijos Nacionalinio fondo departamentas	2007LT051PO001	935 018 009	Dėl atliekamų funkcijų reikšmingumo auditas atliekamas kasmet. RB 1,55	ND	KT	KT	KT	KT atliekamas kasmet	
	2007LT161PO002	3 098 853 525							
	2007LT161PO001	2 648 332 571							
	2007LT051PO002	93 288 718							
	Iš viso:	6 775 492 823							
Mokėjimus atliekančioji institucija – Finansų ministerijos Valstybės išdo departamentas	2007LT051PO001	935 018 009	Dėl atliekamų funkcijų reikšmingumo auditas atliekamas kasmet. RB 1,72	ND	KT DT	KT DT	KT DT	KT ir DT atliekamas kasmet	
	2007LT161PO002	3 098 853 525							
	2007LT161PO001	2 648 332 571							
	2007LT051PO002	93 288 718							
	Iš viso:	6 775 492 823							
Tarpinės institucijos									
Ūkio ministerija	2007LT161PO002	912 133 291	Kasmet tikrinama po tris tarpines institucijas, pradedant nuo rizikingiausių. Ši institucija	ND	KT			KT planuojamas 2011 m. ir	
	2007LT161PO001	557 474 403							
	Iš viso:	1 469 607 694							

⁷⁷ Europos regioninės plėtros fondas.⁷⁸ Sanglaudos fondas.⁷⁹ Europos socialinis fondas.

CCI numeris (-iai): 2007LT051PO001, 2007LT161PO002, 2007LT161PO001, 2007LT051PO002			Programos(-ų) pavadinimas(-ai): Žmogiškųjų išteklių plėtros veiksmų programa Ekonomikos augimo veiksmų programa Sanglaudos skatinimo veiksmų programa Techninės paramos veiksmų programa				Fondai: ERPF ⁷⁷ , SF ⁷⁸ , ESF ⁷⁹		
			Metinės audito užduotys						
Audituojamos institucijos	CCI numeris	Patvirtinta suma	Rizikos vertinimo rezultatas	2007 Prioritetai, audito tikslas ir mastas	2008 Prioritetai, audito tikslas ir mastas	2009 Prioritetai, audito tikslas ir mastas	2010 Prioritetai, audito tikslas ir mastas	2011–2015 Prioritetai, audito tikslas ir mastas	
			patenka į I rizikos grupę (RB 2,36).					2014 m.	
Švietimo ir mokslo ministerija	2007LT051PO001	372 652 105	Kasmet tikrinama po tris tarpines institucijas, pradedant nuo rizikingiausių. Ši institucija patenka į I rizikos grupę (RB 2,04).	ND	KT			KT planuojamas 2011 m. ir 2014 m.	
	2007LT161PO002	371 635 351							
	2007LT161PO001	240 087 220							
	Iš viso:	984 374 676							
Vidaus reikalų ministerija	2007LT051PO001	169 387 321	Kasmet tikrinama po tris tarpines institucijas, pradedant nuo rizikingiausių. Ši institucija patenka į I rizikos grupę (RB 1,94, tačiau neturinti patirties institucija).	ND	KT			KT planuojamas 2011 m. ir 2015 m.	
	2007LT161PO001	310 966 530							
	Iš viso:	480 353 851							
Socialinės apsaugos ir darbo ministerija	2007LT051PO001	372 652 105	Kasmet tikrinama po tris tarpines institucijas, pradedant nuo rizikingiausių. Ši institucija patenka į II rizikos grupę (RB 1,94).	ND		KT		KT planuojamas 2012 m. ir 2014 m.	
	2007LT161PO001	240 086 875							
	Iš viso:	612 738 980							
Informacinės visuomenės plėtros komitetas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės	2007LT161PO002	240 086 875	Kasmet tikrinama po tris tarpines institucijas, pradedant nuo rizikingiausių. Ši institucija patenka į II rizikos grupę (RB 1,93).	ND		KT		KT planuojamas 2012 m. ir 2015 m.	
	Iš viso:	240 086 875							
Aplinkos ministerija	2007LT161PO001	974 152 916	Kasmet tikrinama po tris tarpines institucijas, pradedant nuo rizikingiausių. Ši institucija patenka į II rizikos grupę	ND		KT		KT planuojamas 2012 m. ir 2014 m.	
	Iš viso:	974 152 916							

CCI numeris (-iai): 2007LT051PO001, 2007LT161PO002, 2007LT161PO001, 2007LT051PO002			Programos(-ų) pavadinimas(-ai): Žmoniškųjų išteklių plėtros veiksmų programa Ekonomikos augimo veiksmų programa Sanglaudos skatinimo veiksmų programa Techninės paramos veiksmų programa				Fondai: ERPF ⁷⁷ , SF ⁷⁸ , ESF ⁷⁹		
Metinės audito užduotys									
Audituojamos institucijos	CCI numeris	Patvirtinta suma	Rizikos vertinimo rezultatas	2007 Prioritetai, audito tikslas ir mastas	2008 Prioritetai, audito tikslas ir mastas	2009 Prioritetai, audito tikslas ir mastas	2010 Prioritetai, audito tikslas ir mastas	2011–2015 Prioritetai, audito tikslas ir mastas	
			(RB 1,93).						
Sveikatos apsaugos ministerija	2007LT161PO001	240 086 875	Kasmet tikrinama po tris tarpines institucijas, pradedant nuo rizikingiausių. Ši institucija patenka į III rizikos grupę (RB 1,90).	ND			KT	KT planuojamas 2013 m. ir 2015 m.	
	Iš viso:	240 086 875							
Finansų ministerija	2007LT051PO001	20 326 478	Kasmet tikrinama po tris tarpines institucijas, pradedant nuo rizikingiausių. Ši institucija patenka į III rizikos grupę (RB 1,88).	ND			KT	KT planuojamas 2013 m. ir 2015 m.	
	2007LT161PO002	44 824 795							
	2007LT161PO001	44 824 795							
	2007LT051PO002	93 288 718							
	Iš viso:	203 264 786							
Susisiekimo ministerija	2007LT161PO002	1 530 173 212	Kasmet tikrinama po tris tarpines institucijas, pradedant nuo rizikingiausių. Ši institucija patenka į III rizikos grupę (RB 1,85).	ND			KT	KT planuojamas 2013 m. ir 2015 m.	
	2007LT161PO001	40 652 957							
	Iš viso:	1 570 826 169							
Igyvendinančiosios institucijos⁸⁰									
Viešoji įstaiga Lietuvos verslo paramos agentūra	2007LT161PO002	816 848 305	Kasmet tikrinama po tris įgyvendinančiąsias institucijas, pradedant nuo rizikingiausių. Ši institucija patenka į I rizikos grupę (RB 2,45).	ND	KT DT?	DT?	KT DT?	KT planuojamas 2012 m. ir 2014 m. Kasmet – DT?	
	2007LT161PO001	557 474 403							
	Iš viso:	1 374 322 708							
Paramos fondas Europos socialinio	2007LT051PO001	914 691 531	Kasmet tikrinama po tris įgyvendinančiąsias institucijas,	ND	KT DT?	DT?	KT DT?	KT planuojamas	
	Iš viso:	914 691 531							

⁸⁰ Prie įgyvendinančiųjų institucijų sumų neatsispindi 79 645 505 eurų ES paramos suma, skirta priemonėms, kurioms dėl jų specifikos įgyvendinančioji institucija nepriskirta.

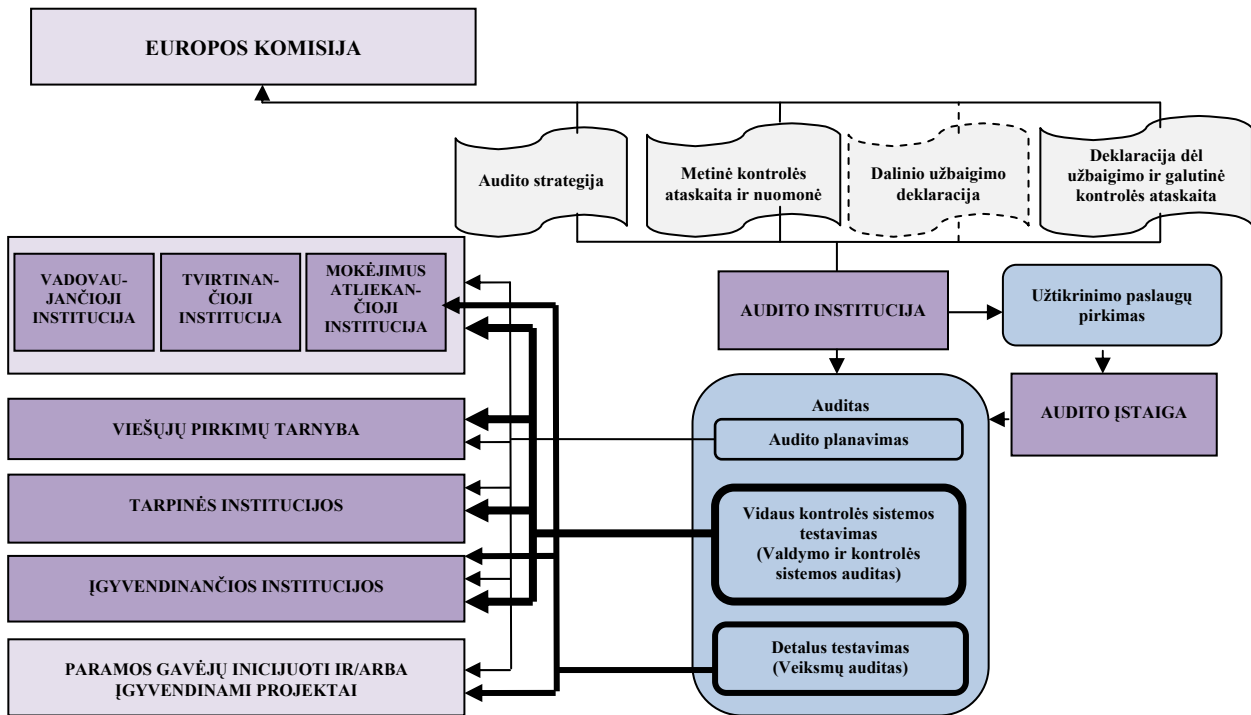
CCI numeris (-iai): 2007LT051PO001, 2007LT161PO002, 2007LT161PO001, 2007LT051PO002		Programos(-ų) pavadinimas(-ai): Žmogiškųjų išteklių plėtros veiksmų programa Ekonomikos augimo veiksmų programa Sanglaudos skatinimo veiksmų programa Techninės paramos veiksmų programa					Fondai: ERPF ⁷⁷ , SF ⁷⁸ , ESF ⁷⁹		
		Metinės audito užduotys							
Audituojamos institucijos	CCI numeris	Patvirtinta suma	Rizikos vertinimo rezultatas	2007 Prioritetai, audito tikslas ir mastas	2008 Prioritetai, audito tikslas ir mastas	2009 Prioritetai, audito tikslas ir mastas	2010 Prioritetai, audito tikslas ir mastas	2011–2015 Prioritetai, audito tikslas ir mastas	
fondo agentūra			pradedant nuo rizikingiausių. Ši institucija patenka į I rizikos grupę (RB 2,11).					2012 m. ir 2014 m. Kasmet – DT?	
Uždaroji akcinė bendrovė „Investicijų ir verslo garantijos“	2007LT161PO002	15 639 481	Kasmet tikrinama po tris įgyvendinančias institucijas, pradedant nuo rizikingiausių. Ši institucija patenka į I rizikos grupę (RB 1,91, tačiau neturinti patirties institucija).	ND	KT DT?	DT?	KT DT?	KT planuojamas 2012 m. ir 2014 m. Kasmet – DT?	
	Iš viso:	15 639 481							
Viešoji įstaiga Centrinė projektų valdymo agentūra	2007LT051PO001	20 326 478	Kasmet tikrinama po tris įgyvendinančias institucijas, pradedant nuo rizikingiausių. Ši institucija patenka į II rizikos grupę (RB 2,08).	ND	DT?	KT DT?	DT?	KT planuojamas 2011 m., 2013 m. ir 2015 m. Kasmet – DT?	
	2007LT161PO002	656 547 021							
	2007LT161PO001	1 076 052 296							
	2007LT051PO002	93 288 718							
Iš viso:	1 846 214 513								
Aplinkos ministerijos Aplinkos projektų valdymo agentūra	2007LT161PO001	974 152 916	Kasmet tikrinama po tris įgyvendinančias institucijas, pradedant nuo rizikingiausių. Ši institucija patenka į II rizikos grupę (RB 1,90).	ND	DT?	KT DT?	DT?	KT planuojamas 2011 m., 2013 m. ir 2015 m. Kasmet – DT?	
	Iš viso:	974 152 916							
Transporto investicijų direkcija	2007LT161PO002	1 530 173 212	Kasmet tikrinama po tris įgyvendinančias institucijas, pradedant nuo rizikingiausių. Ši institucija patenka į II rizikos grupę (RB 1,76).	ND	DT?	KT DT?	DT?	KT planuojamas 2011 m., 2013 m. ir 2015 m. Kasmet – DT?	
	2007LT161PO001	40 652 957							
	Iš viso:	1 570 826 169							

CCI numeris (-iai): 2007LT051PO001, 2007LT161PO002, 2007LT161PO001, 2007LT051PO002		Programos(-ų) pavadinimas(-ai): Žmogiškųjų išteklių plėtros veiksmų programa Ekonomikos augimo veiksmų programa Sanglaudos skatinimo veiksmų programa Techninės paramos veiksmų programa					Fondai: ERPF ⁷⁷ , SF ⁷⁸ , ESF ⁷⁹		
		Metinės audito užduotys							
Audituojamos institucijos	CCI numeris	Patvirtinta suma	Rizikos vertinimo rezultatas	2007 Prioritetai, audito tikslas ir mastas	2008 Prioritetai, audito tikslas ir mastas	2009 Prioritetai, audito tikslas ir mastas	2010 Prioritetai, audito tikslas ir mastas	2011–2015 Prioritetai, audito tikslas ir mastas	
Viešųjų pirkimų tarnyba prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės	2007LT051PO001 2007LT161PO002 2007LT161PO001 2007LT051PO002	N/A	Viešųjų pirkimų tarnyboje, kuri atlieka konsultacines funkcijas, auditas atliekamas kas du metus. RB 2,27	ND	KT		KT	KT planuojamas 2012 m. ir 2014 m.	
Horizontaliosios sritys									
Viešieji pirkimai	2007LT051PO001, 2007LT161PO002, 2007LT161PO001, 2007LT051PO002	N/A	2010 m. bus pakankamai duomenų sisteminiam tikrinimui. RB 2,15	ND	KT	KT	KT(H)	KT(H) planuojamas 2013 m. Visais kitais metais – KT	
Pažeidimai	2007LT051PO001, 2007LT161PO002, 2007LT161PO001, 2007LT051PO002	N/A	Pažeidimai gali atsirasti tik prasidėjus intensyviai pinigų skirstymui (apie 2010 m.), 2009 m. planuojama audituoti sukurta sistema. RB 2,00	ND	KT	KT(H) DT	KT(H) DT	KT(H) ir DT planuojamas 2012 m., 2014 m. ir 2015 m. Visais kitais metais – KT	
Debitoriai	2007LT051PO001, 2007LT161PO002, 2007LT161PO001, 2007LT051PO002	N/A	Rengiama atskira ataskaita, todėl reikia audituoti kasmet. RB 1,90	ND		KT(H) DT	KT(H) DT	KT(H) ir DT atliekamas kasmet	
SFMIS	2007LT051PO001, 2007LT161PO002, 2007LT161PO001,	N/A	2008–2009 m. audituojama sistemos darbo pradžia, 2011 m. ir 2014 m. pakartotiniai auditai (kad	ND		KT(H)	KT	KT(H) planuojamas 2011 m. ir 2014 m.	

CCI numeris (-iai): 2007LT051PO001, 2007LT161PO002, 2007LT161PO001, 2007LT051PO002		Programos(-ų) pavadinimas(-ai): Žmoniškųjų išteklių plėtros veiksmų programa Ekonomikos augimo veiksmų programa Sanglaudos skatinimo veiksmų programa Techninės paramos veiksmų programa					Fondai: ERPF ⁷⁷ , SF ⁷⁸ , ESF ⁷⁹		
		Metinės audito užduotys							
Audituojamos institucijos	CCI numeris	Patvirtinta suma	Rizikos vertinimo rezultatas	2007 Prioritetai, audito tikslas ir mastas	2008 Prioritetai, audito tikslas ir mastas	2009 Prioritetai, audito tikslas ir mastas	2010 Prioritetai, audito tikslas ir mastas	2011–2015 Prioritetai, audito tikslas ir mastas	
	2007LT051PO002		nesidubliuotų su viešųjų pirkimų auditu). RB 1,74					Visais kitais metais – KT	
Informavimas ir viešinimas	2007LT051PO001, 2007LT161PO002, 2007LT161PO001, 2007LT051PO002	N/A	Svarstoma galimybė vertinti kaip atskirą audito sritį. Rizikos vertinimas nebuvo atliekamas.	ND	KT	KT	KT	KT(H) planuojamas 2012 m. Visais kitais metais – KT	
Valstybės pagalba	2007LT051PO001, 2007LT161PO002, 2007LT161PO001, 2007LT051PO002	N/A	Rizikos vertinimas nebuvo atliekamas. Planuojama audituoti kasmet pagal institucijų ir veiksmų programų audito programas.	ND	KT	KT	KT	KT atliekamas kasmet	
Aplinkos reikalavimai	2007LT051PO001, 2007LT161PO002, 2007LT161PO001, 2007LT051PO002	N/A	Rizikos vertinimas nebuvo atliekamas. Planuojama audituoti kasmet pagal institucijų ir veiksmų programų audito programas.	ND	KT	KT	KT	KT atliekamas kasmet	
Lygios galimybės	2007LT051PO001, 2007LT161PO002, 2007LT161PO001, 2007LT051PO002	N/A	Rizikos vertinimas nebuvo atliekamas. Planuojama audituoti kasmet pagal institucijų ir veiksmų programų audito programas.	ND	KT	KT	KT	KT atliekamas kasmet	

Veiksmų programų, įgyvendinančių Lietuvos 2007–2013 m. Europos Sąjungos struktūrinės paramos panaudojimo strategiją konvergencijos tikslui įgyvendinti, audito strategijos
5 priedas

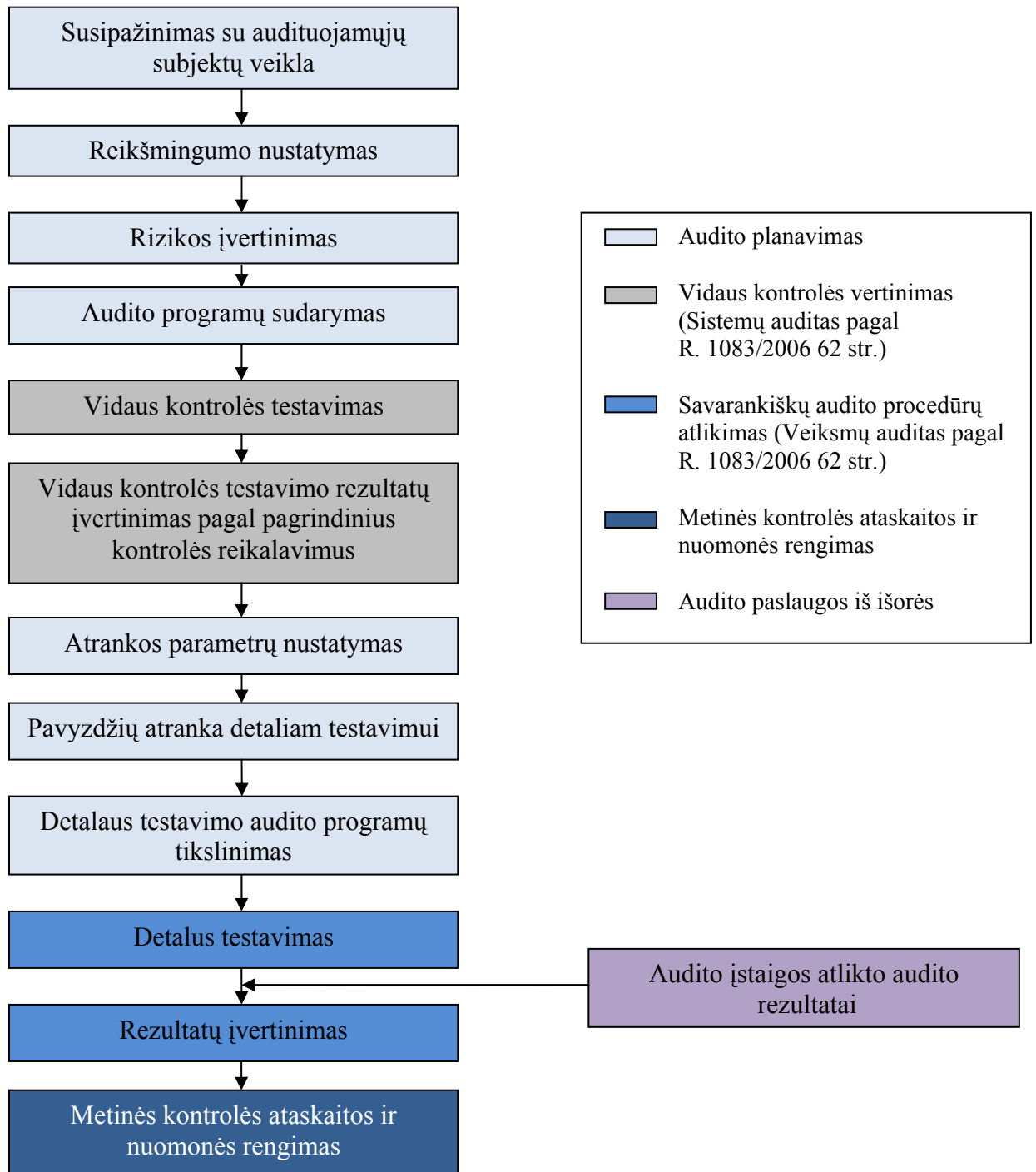
Audito institucijos funkcijų pagal R. 1083/2006 62 str. vykdymo schema

Pastaba. Dalinio užbaigimo deklaracija pateikiama tuo atveju, jei šalies mastu bus apsispręsta vykdyti dalinį užbaigimą.

Veiksmų programų, įgyvendinančių Lietuvos 2007–2013 m. Europos Sąjungos struktūrinės paramos panaudojimo strategiją konvergencijos tikslui įgyvendinti, audito strategijos 6 priedas

Audito atlikimo schema

Veiksmų programų, įgyvendinančių Lietuvos 2007–2013 m. Europos Sąjungos struktūrinės paramos panaudojimo strategiją konvergencijos tikslui įgyvendinti, audito strategijos
7 priedas

Įgimtos rizikos veiksniai ir faktai

Susiję su paramą administruojančių institucijų veikla / administruojama parama:

- Lietuvoje korupcijos suvokimo indeksas rodo, kad Lietuva priskiriama šalims, kurios turi didelių korupcijos sunkumų;
- Sudėtingas ES paramos teisinis reglamentavimas (tiek nacionaliniu, tiek ES lygiu);
- Didelės sumos⁸¹ skirtos projektams, susijusiems su inovacijomis, moksliniais tyrimais, žmogiškųjų išteklių plėtra;
- Didžiulės Lietuvą pasiekiančios paramos lėšos skatina nepagrįstai kelti darbų / paslaugų kainas;
- Didelės paramos sumos⁸²;
- Priemonių gausa ir skirtingumas (parama skirtingiems tikslams ir skirtingo statuso pareiškėjams);
- Galimybė paramą išmokėti avansu.

Susiję su institucine struktūra:

- Didelis paramos administravimo sistemos dalyvių skaičius (19);
- Kvalifikuoto personalo stoka.

Susiję su paramos gavėjais:

- Bendrojo programavimo dokumento administravimo metu nustatyti atvejai, kai teisės aktai buvo pažeidinėjami tyčia (paramą administruojančių institucijų darbuotojams pateikti įtarimai arba pradėti ikiteisminiai tyrimai);
- Įvairus spaudimas iš pareiškėjų pusės.

Susiję su išorine aplinka ar žiniasklaida:

- Žiniasklaidos ir išorės grupių spaudimas;
- Spaudoje dažna nuomonė, kad parama skirstoma neskaidriai.

⁸¹ Preliminariu vertinimu mažiausiai 6,4 mlrd. Lt arba apie 23 proc. visų projektų vertės.

⁸² Su didelėmis sumomis yra susijusios sudėtingos ir didelės vertės operacijos.

Veiksmų programų, įgyvendinančių Lietuvos 2007–2013 m. Europos Sąjungos struktūrinės paramos panaudojimo strategija konvergencijos tikslui įgyvendinti, audito strategijos
8 priedas

Rizikos veiksnių sąrašas

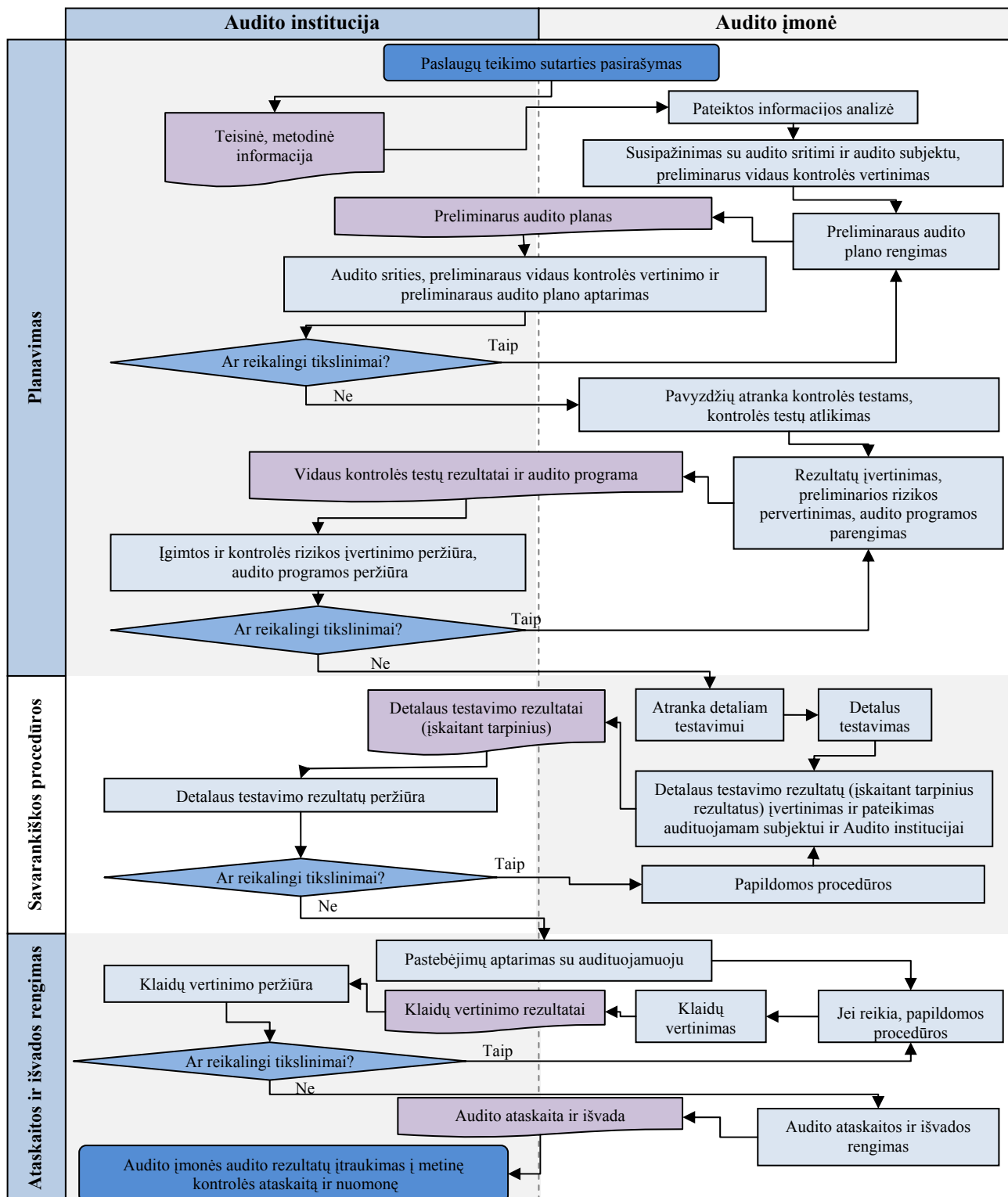
Eil. Nr.	Preliminaraus vidaus kontrolės vertinimo rizikos veiksniai	Svoris
	Susiję su suma	
1	Patvirtintos išlaidos (ES asignavimų procentinė dalis bendruose visoms institucijoms skirtuose ES asignavimuose)	1
	Susiję su debitoriais, pažeidimais ir finansinėmis korekcijomis	
2	Ankstesniu programavimo laikotarpiu nustatyti pažeidimai (nustatė ne įgyvendinančioji institucija)	0,9
3	Atliekami ikiteisminiai tyrimai (teisėsaugos institucijų informacija)	0,9
4	Susigrąžintų skolų procentinė dalis (ankstesnio laikotarpio informacija)	0,7
5	Užregistruotų skundų tarpinei institucijai ir paraiškų paramai gauti santykis (ankstesnio laikotarpio informacija)	0,6
6	Užregistruotų skundų vadovaujančiajai institucijai ir paraiškų paramai gauti santykis (ankstesnio laikotarpio informacija)	0,6
7	Apskųstų Sanglaudos fondo viešųjų pirkimų ir pasirašytų sutarčių santykis (ankstesnio laikotarpio informacija)	0,6
8	Įgyvendinančiųjų institucijų rizikingumas pagal teisėsaugos įstaigų pateiktą informaciją	0,9
9	EK pritaikytos (pasiūlytos) finansinės korekcijos Lietuvai (ankstesnio laikotarpio informacija)	0,7
	Susiję su išorės auditu	
10	Išorės auditorių nustatytų pastebėjimų skaičius (ankstesnio laikotarpio informacija)	0,9
11	Auditų skaičius (ankstesnio laikotarpio informacija)	0,8
12	Paskutinio audito data (ankstesnio laikotarpio informacija)	1
	Susiję su institucija	
13	Įgyvendinančiosios institucijos pavaldumas	0,5
14	Vykdomų operacijų (funkcijų) sudėtingumas	0,6
15	Administravimo dalyvių skaičius	0,5
16	Institucijos patirtis	0,8
17	Personalo kaita	0,8
18	Vadovybės kompetencija	1
19	Organizacinė struktūra (sudėtingumo koeficientas)	1
20	Institucijos veiklos standartizavimas	0,3
21	Vidaus audito tarnyba	0,4
	Susiję su parama	
22	Pareiškėjo tipas (projektų, atrenkamų konkurso būdu, sumos dalis)	1
23	Projektų skaičius	0,6
24	Projektų dydis	0,8
25	"Minkštųjų" investicijų dalis bendroje sumoje	0,8
26	EK tvirtinamų projektų suma bendroje sumoje	0,5

Pastaba. Svoriai rizikos veiksniams suteikti pagal šiuos principus:

- 1 – veiksnys, atitinkantis EK Audito strategijos gairėje nurodytą kriterijų;
- 0,9–0,7 – veiksnys, tiesiogiai susijęs su EK Audito strategijos gairėje nurodytu kriterijumi (-ais);
- 0,6–0,1 – veiksnys, netiesiogiai susijęs su EK Audito strategijos gairėje nurodytu kriterijumi (-ais).

Veiksmų programų, įgyvendinančių Lietuvos 2007–2013 m. Europos Sąjungos struktūrinės paramos panaudojimo strategiją konvergencijos tikslui įgyvendinti, audito strategijos
9 priedas

Bendradarbiavimo su audito įmone ir jos priežiūros modelis

Veiksmų programų, įgyvendinančių Lietuvos 2007–2013 m. Europos Sąjungos struktūrinės paramos panaudojimo strategiją konvergencijos tikslui įgyvendinti, audito strategijos
10 priedas

Planuojami žmogiškieji ištekliai 2007 ir 2008 m. auditams (auditorių dienomis)

Ištekliai	Institucija	Audito institucija	Audito įstaiga⁸³
2007 m.		3 valstybiniai auditoriai (150 dienų)	–
2008 m.		6 valstybiniai auditoriai (1080 dienų)	3 auditoriai (540 dienų)

⁸³ Planuojamos pirkti audito paslaugos techninės paramos auditui atlikti.

Veiksmų programų, įgyvendinančių Lietuvos 2007–2013 m. Europos Sąjungos struktūrinės paramos panaudojimo strategiją konvergencijos tikslui įgyvendinti, audito strategijos
11 priedas

Tarpinių audito rezultatų rengimo modelis

Tarpinių audito rezultatų rengimo schema	Numatomi terminai
<pre> graph TD A[Atskiros audito srities / sričių audito procedūrų atlikimas] --> B[Tarpinių audito rezultatų projekto rengimas] B --> C[Tarpinių audito rezultatų projekto teikimas audituojamajam subjektui / subjektams] C --> D[Komentarų dėl tarpinių audito rezultatų projekto gavimas] D --> E[Susipažinimas su audituojamojo subjekto / subjektų komentarais] E --> F[Tarpinių audito rezultatų projekto derinimas] F --> G[Suderintų tarpinių audito rezultatų pateikimas susijusiam audituojamajam subjektui, vadovaujančiajai institucijai, tvirtinančiajai institucijai ir EK] B --> B1[Tarpinių audito rezultatų projektas] F --> F1[Suderinti tarpiniai audito rezultatai] </pre>	<p>3 darbo dienos</p> <p>1 darbo diena</p> <p>5 darbo dienos</p> <p>3 darbo dienos</p> <p>2 darbo dienos</p> <p>2 darbo dienos</p>

Veiksmų programų, įgyvendinančių Lietuvos 2007–2013 m. Europos Sąjungos struktūrinės paramos panaudojimo strategiją konvergencijos tikslui įgyvendinti, audito strategijos
12 priedas

Metinės kontrolės ataskaitos ir nuomonės rengimo modelis

